



*Jónhild Rasmussen*

## Eitt dreyma- starv

SÍÐA 22

POLITISKT AKTIVT  
– men ekki partapolitískt

SÍÐA 22

POLITISKU FLOKKARNIR  
Betri aðsumhvørvi

SÍÐA 30

FRÍÐARLIGT ÍTRIV  
– sum kortini krevur góða konditiún



4

## Eitt drey mastarv

Havnin ynskir eitt fjøltáttað vinnulív og mong vilja vera íverksetarar og venda sær tí til Íverksetarahúsið **HUGSKOTIÐ**, sum Jónhild Rasmussen umsitur



16

## Politisku flokkarnir: Betri arbeiðsumhvørvi

Umboð fyri politisku flokkarnar eru sinnað at skipa so fyrri, at sálarliga umhvørvið á arbeiðsmarknaðinum verður betri, og at tað slepst undan strongd á arbeiðsplássum. Tað kom fram á kjakfundi í Miðlahúsinum um sálarligt arbeiðsumhvørvi.



24

## KLUMMAN „Asanti sana“

EFTIR ARBEIÐSTÍÐ

# Friðarligt ítriv



30

ÚTGEVARI:  
Starvsmannafelagið  
J. H. Schrøtersgøta 9  
Postsmoga 165  
110 Tórshavn  
Telefon 61 48 68  
Fax 31 10 92  
T-postur:  
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo  
Heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTIÐ: kl. 09.00 – 16.00  
Bílegging av húsunum.  
Ring eftir kl. 13.00

TELEFONTÍÐ: kl. 10.00 – 15.00

NEVND:  
Selma Ellingsgaard, forkvinna  
Súni Selfoss, næstformaður  
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur  
Karin Jacobsen, nevndarlimur  
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:  
Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:  
Guðrið Joensen

TRYGGINGARRÁÐGEVI:  
John Kjær, tlf. 21 81 87

KUNNINGARRÁÐGEVI:  
Dánjal Højgaard

Starvsmannafelagið hevur umboð í yrkisútbúgvingarráðnum, Skrásæt- ingareftirlitinum og nevndini fyri Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í Norðurlendsku felagsskapinum SUN, NTR, NSO og Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:  
Leif Olsen, tlf. 31 63 39

STARVSBLADIÐ verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (*myndir undantiknar*) treytað av, at keldan verður upplýst.

LAGT TIL RÆTTIS:  
Nevndin (ábyrgd)  
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

UMBRÓTING, SNIDGEVING,  
PRENT OG LIÐUGGERÐ:  
Føroyaprent, tlf. 31 45 55

PERMUMYND:  
Mynd: Tórfinn Smith



NORÐURLANDSKT UMHVØRVISMERKI  
Svanamerktur prentlutur 541 705

# Starvsmannafelagið í valárinum 2015

2015 er valár. Í seinasta lagi 29. oktober skulu vit manna eitt nýtt lögting. Valið fær avgerandi ávirkan á samfelagskorini tey komandi árin og politisku raðfestingarnar fara at fáa stóra ávirkan á lívið hjá okkum øllum – eisini okkum umleið 2000 limum í Starvsmannafelagnum.

Starvsmannafelagið ætlar sær ikki at stilla upp. Vit eru partapolitisk óheft, og Starvsmannafelagið fer ikki í part við politiskar flokkar. Men hinvegin noyðast vit at fyrihalda okkum til tann veruleika, at eitt fakfelag sum okkara er partur av demokratiska samfelagnum, har politikkur er ein týðandi partur.

Ásannandi, at vit eru ein samfelagsaktørur við skyldu at arbeiða fyri at betra kor limanna og grundleggjandi lívskorum fyri føroyingar sum heild, ætlar nevndin í Starvsmannafelagið at kjósa sær 10 kjarnumál í valárinum 2015, sum verða vald við støði í tilmælum frá baklandi felagsins – álitisfólkunum.

Hetta eru felags áhugamál, sum nevnd og álitisfólk meta vera týðningarmikil. Mál, sum vit vilja varpa alment ljós á í valárinum 2015. Mál, sum vit vóna, at politisku flokkarnir fara at taka til sín í valstríðnum – og vónandi eisini fara at siggjast aftur í komandi politikkinum. Líkamikið hvørjir flokkar so fara at manna eina komandi samgongu.

Millum málini, sum vit vilja seta á dagsskránna, eru ein hægri raðfesting av Arbeiðseftirlitinum, so at stovnurin kann útvega sær serkøn fólk at veita ráðgeving og hava eftirlit við sálarliga arbeiðseftirlitinum, sum hevur ligið á láni her á landi.

Eitt annað mál, sum vit vilja hava polit-

isku flokkarnar at hugsa um er, at gera eina rættvísari skattaskipan, har meðal- og láginntøkurnar fáa skattalætta.

Eisini halda vit, at tey, sum eru limir í fakfeløgnum eiga at sleppa at draga limagjalðið frá í skattinum. Limaskapur í fakfelag er ein fortreyt fyri einum væl skipaðum arbeiðsmarknaði. Vit halda, at ein skipan við skattafrádrátti kann fyriryrgja, at starvsfólk velja fakfelagslimaskapin frá av figgjartilgum grundum, soleiðis sum vit hava sæð í øðrum londum.

Í valárinum vilja vit eisini gera vart við, at vælferðartænasturnar eru í bestu og tryggastu hondum hjá tí almenna. At tað er eitt stórt afturstig fyri rættindini hjá starvsfólkunum, tá ið almennir stovnar verða umskipaðir til partafeløg. Tí er okkara støða, at almennar vælferðartænastur eiga ikki at verða einskildar ella útveittar.

Arbeiði við kjarnumálunum er nústani byrjað. Tá ið felagið hevur orðað tey 10 kjarnumálini endaliga, verða tey lögð fyri teir politisku flokkarnar at taka støðu til. Síðani er ætlanin at prenta ein faldara við kjarnumálunum, har tað sæst hvørja støðu teir einstøku flokkarnir hava til tey ítökiligu málini.

Men lat tað verða sagt aftur: Starvsmannafelagið er politisk óheft, og vit fara ikki í parlag við nakran politiskan



SELMA ELLINGSGAARD  
forkvinna

---

Limaskapur í fakfelag er ein fortreyt fyri einum væl skipaðum arbeiðsmarknaði

---

flokk. Vit eru í parti við okkara limum. Hetta snýr seg um at orða nøkur týðningarmikið felags áhugamál hjá limum Starvsmannafelagsins, og gera alt tað, vit sum felag eru ment, so at málini siggjast aftur í einum komandi valstríði – og vónandi í einum samgonguskjali eisini.

Vit vilja, at land okkara verður liviligari hjá øllum, ið búgva og búleikast her á landi.

# Eitt



*Jónhild Rasmussen uttanfyri Íverksetarahúsið í Niels Wintersgøtu 5.*

**J**ónhild Rasmussen er ættað úr Porkeri, býr í Hoyvík, og hefur sítt dagliga starv í Íverksetarahúsinum HUGSKOTINUM í miðbýnum í Havn. Eitt starv, sum hon hefur havt síðani Hugskotið byrjaði sítt virkseimi fyri júst einum ári síðani.

Frammanundan starvaðist Jónhild hjá Føroya Tele í 15 ár, har hon starvaðist innan marknaðarføring, vørumenning, strategi og leiðslu. Seinastu fýra árinum starvaðist hon sum marknaðarstjóri.

– Tá eg sá starvslýsingina hjá kommununi í sambandi við Hugskotið, var eg ikki í iva. Hetta var eitt starv eg vildi søkja. Hetta var júst nakað fyri meg, og fegin var eg tá tað var greitt, at starvið gjørdist mítt. Hetta hefur verið eitt dreymastarv hetta árið, húsið hefur virkað, sigur Jónhild.

Hon greiðir frá, at fyrstu dagarnir fóru við at innrætta húsið og leggja eina virkisætlan hvussu farast skuldi fram. Harafturat at kunna um hvat húsið hefur at bjóða, og við tí skapa áhuga millum komandi brúkarar, -íverksetarar og fyrirtøkur.

## FJØLTÁTTA VINNULÍV

Tórshavnar kommuna hefur sett sær, sum eitt av málunum, at skapa karmar fyri einum fjølbroyttum vinnulívi, og til tess varð farið undir at fyrireika eitt íverksetarahús. Endamálið við Hugskotinum er at veita ókeypis vegleiðing til íverksetarar, ið ynskja at menna sítt hugskot

# dreymastarv

Havnin ynskir eitt fjøltáttað vinnulív og mong vilja vera íverksetarar og venda sær tí til Íverksetarahúsið **HUGSKOTIÐ**, sum Jónhild Rasmussen umsitur

til veruleika, men Hugskotið er eisini til verandi fyrirkur, ið vilja menna ella vaksa um sítt virksemi.

Harumframt bjóðar Hugskotið innivist fyri sámuligan kostnað. Fyri 1000 krónur um mánaðin hava fólk atgongd til eitt arbeiðsstað við ymiskjum hentleikum, har tey eisini fáa hjálp og vegleiðing frá leiðaranum og kunnu netverka við aðrar íverksetarar. Fólk fáa í fyrsta lagi móguleika til innivist har í trýggjar mánaðir, tá virkisætlanin verður eftirmett, og kunnu síðani halda fram, verður tað hildið at vera skilagott.

## STÓRUR ÁHUGI

Jónhild fegnast um ta góðu undirtøku Hugskotið hevur fingið frá fyrsta degi. Pláss er fyri níggju luttakarum samstundis og í lötuni er fullsett. Tað merkir tó ikki, at fólk ikki kunnu seta seg í samband við húsið, tí fólk eru altíð vælkomn har, hava tey onkra ráðgeving fyri neyðini. Og tey eru mong, sum nýta hendan móguleikan. Tað er ókeypiss og alt fer fram í trúnaði.

Jónhild sigur, at tey sum venda sær til Hugskotið, eru bæði leik og lærd, í øllum aldri og rættiliga javnbýtt millum kvinnur og menn. Hugskotini, tey hava, eru eisini sera ymisk. Og líka ymiskt er hvussu langt fólk eru komin við sínum hugskoti. Onkur, sum „bert“ hevur fingið eitt hugskot uttan at hava gjørt meira við tað, og onnur, sum eru komin rættiliga

langt og ivast kanska í hvussu tey kunnu koma víðari.

## VAKSTRARHJÓLIÐ

Íverksetarahúsið HUGSKOTIÐ nýtir viðurkenda amboðið Vakstrarhjólíð, sum á ein einfaldan hátt kann hjálpa at nágreina avbjóðingar og móguleikar fyri menning. Vakstrarhjólíð tryggjar, at atlit verða tikin til øll viðurskifti. Grundleggjandi at fáa eina áhugaverda virkisætlan, ein sterkan bygnað, varandi kundasamband og ein lønandi rakstur.

–Tá fólk koma við einum hugskoti tosa vit sjálvandi um tað. Eingin verður vendur í durinum uttan mun til hvat hugskotið er. Eg eri ikki dómari men vegleiðari, og vil soleiðis hjálpa fólki soleiðis at tey sjálvi síggja um hugskotið hevur nakra framtíð, – um tað hongur saman, sigur Jónhild, sum nú eftir einum ári kann fagnast um, at fleiri hugskot eru komin væl longri hesa tíðina fólk hava virkað í Hugskotinum. Bæði fyrstu árin hjá Íverksetarahúsinum eru royndarar, men gongst sum tað higartil hevur ging-

ist, hevur Jónhild góðar vónir um at virksemið fer at halda fram.

## VINNUØKIÐ ER SPENNANDI

Sum leiðari av Hugskotinum er Jónhild eisini virkin á teimum ymisku vinnuøkjunum hjá kommununi, sum hevur nógvar og spennandi vinnuætlanir. Høvuðsendamálið við hesum ætlanum er, sum vera man, at skapa góðar karmar fyri einum fjølbroyttum vinnulívi, sum eisini er aðaltreytin fyri trivnaði í kommununi. Ein av hennara uppgávum er at skapa alsamt størri áhuga fyri ígongdsetan, og er hon tí mangan á arbeiðsplássum, stovnum og skúlum, har hon greiðir frá teimum móguleikum, sum Hugskotið og kommunan annars kann bjóða.

–Tórshavnar kommuna er eitt sera gott, mennandi og spennandi arbeiðspláss. Og tá vit eisini síggja, at okkara arbeiði ber ávøkstur, gevur tað bert eyka orku at halda fram, sigur Jónhild Rasmussen sum heldur tað vera eitt gott hugskot kommunan fekk at seta á stovn Íverksetarahúsið HUGSKOTIÐ. ■

---

Tá eg sá starvslýsingina hjá kommununi í sambandi við Hugskotið, var eg ikki í iva. Hetta var eitt starv eg vildi søkja

---

# Ársfrágreiðingin 2015

## INNGANGUR

Nú eru 54 ár liðin, síðani Starvsmannafelagið varð sett á stovn. Komandi aðalfundur felagsins verður hildin 7. mars.

Hesa ferð hittast vit á Skúlaheiminum í Marknagili. Og er tað fyrstu ferð, vit halda aðalfundin á hesum staði, har ungdomurin eigur sína dagligu gongd og sum eisini verður ein miðdepli í tí miðdepli, ið verður bygdur á grannastykkinum.

Ársfrágreiðingin lýsir gongdina farna árið og ymsar tættir av virksema felagsins. Eins og undanfarin ár, so hevur eisini farna árið verið áhugavert, avbjóðandi og mennandi og vit takka fyri árið, ið longu er umliðið. Vit líta frameftir í teirri vón, at nýggja árið bjóðar okkum nýggjar møguleikar og spennandi avbjóðingar og vit vita, at bæði eitt løgtingsval og samráðingar liggja fyri framman.

Sum síðvenja er, so verður eisini fólkuttanfrá við á fundinum. Vit bjóða politikarum til eitt kjak um mál, ið Starvsmannafelagið ynskir verða sett á breddan. Og vænta vit okkum eitt gott og spennandi kjak.

Tilvildin vil, at í ár er onki nevndarval á skránni. Nevndarlimir verða valdir fyri trý ár í senn og formaður- ella kvinna fyri fýra ár og í ár stendur so ongin fyri vali.

Vit bjóða tykkum øllum vælkomnum út í Marknagil til aðalfund felagsins 2015

## ALMENNAR VIÐMERKINGAR

Val er í hondum. Í seinasta lagi í november skulu vit øll aftur seta okkara kross við

antin hana ella hann ella flokkin, vit seta okkara álit á.

At vit gagnnýta okkara demokratiska rætt er týðningarmikið.

Undan seinasta valinum í Noregi, sóð á einum pela í Oslo nakað soleðið; at fert tú ikki á val og setir tín kross, so nyttar ikki aftaná, at hava meiningar og kanska gremja teg um fërda politikkin, tí tú brúkti ikki tín demokratiska rætt, tá tú hevði hann.

Sjálvsagt hava vit øll talufrælsi, og kunnu siga og meina tað vit vilja. Tó er nakað av sannleika í hesum, at skulu vit ummæla, mótmæla og koma við okkara áskoðanum, so eiga vit eisini at brúka okkara rætt, tá vit hava møguleikan á valinum. So lat okkum øll gagnnýta okkara fólkærðisliga rætt og fara á val og seta krossin.

Flokkarnir A, B, D og H tóku við valdinum í november 2011. Samgongan hevur í dag 18 av teimum 33 sessunum í lögtinginum. Hetta er eftir at Sjálvstýrisflokkurin tók seg úr samgonguni á heysti 2013, eftir at landsstýrismaðurin varð koyrdur frá.

Vit hava sæð fleiri og álvarsamar broytingar hetta valskeiðið og mong hava okkara mótmæli verið.

Eitt tað mest áleypanði dømi er undanskatingin av okkara eftirlønnum, brúkt at figgja ósolidariska flatskattin.

Alneyðugt er, at hetta ósolidariska býtið verður broytt, so skattalætti verður veittur lág- og miðallønnum og at tað er okkara størsta inntøkukelda, fiska-

tilfeingið, ið figgjar skattalættan. Skulu hjólini mala, eru tað tær lægru og miðal inntøkurnar, sum skulu fáa ein lætta, og hesar hava og høvdu veruliga skattalættan fyri neyðini. Verður skattalættin øðrvísi figgjaður og býttur solidariskt, fer hann at seta meira ferð á samfelagshjólini

Vit hava eitt spennandi ár fyri framman. Umframt eitt løgtingsval, so eru eisini samráðingarnar við Fíggjarmálaráðið og Kommunala Arbeidsgevarafelagið fyri stavn. Sáttmálarnir ganga út 1. oktobur og kunnu teir sigast upp við seks mánað freist. So teir verða sagdir upp í vár.

Ein fiskuvinnunýskipan er á trappunum, verður sagt. Alneyðugt er, um hon verður samtykt, so má hon verða kjölfest í breiðari, berandi semju millum allar flokkar á tingi.

Tað hevur verið ein margháttligan „samráðingarleist“ vit hava sæð fiskimálaráðharran greiða frá, og slíkur leistur ber í hvussu er ikki á mál. Samráðingar merkja, at partarnir leggja krøv og ynski fyri hvønn annan og so tinga seg fram til møguliga semju. Til ber ikki at biðja um at síggja krøv og ynski frá hinum partinum og so sita og goyma kortini sjálvur.

Tað er alneyðugt við greiðum og skipaðum reglum her á landi um, hvussu havsins ríkidømi skal býttast millum skipini – og at okkara felags kassi fær ein dyggan part av teim inntøkum, havsins gráa gull kastar av sær. Kringvarpið hevur varpað ljós á viðurskifti í fiskivinnuni, og tað svitast ikki, at alneyðugt er at ein

gjøgnumskygd og breið semja verður um okkara størsta aktiv.

Okkum tørvar stabilitet og álit á, at ein slík skipan ikki fer at rekast sum tongul í brimi og skal broytast og tillagast so hvørt sum samgongurnar skifta.

Hetta er bæði eitt krav og tørvur hjá vinnuni og eisini hjá hvørjum einstøkum føroyingi.

Okkara høvuðsinntøkukelda má liggja í tryggum, fóstum kørnum og verða ein inntøkukelda, ið okkara samfelag fær størstu nyttuna av.

Breiðar semjur hava í ólukkumát manglað á okkara høga tingi. Og tað er alneyðugt, at ein møgulig semja er haldgóð og haldfør.

Viðvíkjandi sildini og makrelinum, so fekst loksins avtala í hús í summar. Og tað er at fegnast um. At fleiri ár skulu ganga uttan nakra avtalu er álvarsamt. Skipað viðurskifti og avtalar landanna millum er einasta gongda leiðin.

Kanningarstjórin, ið skuldi kanna „tunnilmálið“ og leiklutin hjá løgmanni og fyrrverandi innlendismálaráðharranum í hesum máli, bleiv skiftur út og er tað nú fyrrverandi danski umboðsmaðurin Hans Gammeltoft-Hansen, ið stendur á odda fyri kanningini.

Herfyri greiddi hann frá, at hann metir, at kanningin helst verður liðug í summar.

Mantraíð, ið vit hava hoyrt so mangan er; tað skal loysa seg at arbeiða. Hetta merkti í roynd og veru, at tað vóru tey lág- og miðalløntu, ið skuldu arbeiða meira, fyri at fáa lut í skattalættanum.

Vit vita, at hjá tí almenna er torført hjá fleiri yvirhøvur at fáa eitt fulltíðarstarv, tíansheldur at fáa loyvi at arbeiða meira. Og hvussu nógvur skerjingar hava vit ikki sæð?

Tað eigur sjálvandi eisini at vera ríkiligt at selja sína arbeiðsmegi í einum fulltíðarstarvi og ikki skula kenna seg noyddu at stríðast fleiri tímar afturat einum fulltíðarstarvi. Familja skal røkjast og

frítíð og hvíld skulu til, skulu vit sum menniskju megna at liva og virka.

Starvsmannafelagið hevur varpað ljós á strongd síðani kanning felagsins í juni 2014. Javnvág má vera millum arbeiðstíð, frítíð og hvíld og tí kann mantraíð „at tað skal loysa seg at arbeiða“, lættliga gerast kostnaðarmikið, bæði fyri tann einstaka og samfelagið, um fólk skulu slíta seg sundur.

Skerjingarnar hava eisini havt við sær, at fólk skulu renna skjótari og megna enn fleiri uppgávur, og tað er ikki torført at meta um, hvørjar avleiðingar hesin veruleiki kann hava við sær.

Heilsan er ikki at spæla við og eisini okkara heilsuverk hevur verið í brenni-deplinum. Skerjingar í heilsuverkinum og at heldur ikki er lagt upp fyri lønar- og útreiðsluvøkstri, kunnu fáa álvarsamar fylgjur fyri heilsu føroyinga.

Fyri kortum bar kringvarpið ræðandi søgu um kvinnu við trimum børnum, ið ikki slapp til nærri kanning á Landsjúkrahúsinum, hóast knykil varð staðfestur. Fólk ógvaðust við at hoyra hana fortelja, at tvær reisur hevði kommunulæknin sent áheitan til Landssjúkrahúsið, og hvørja ferðina varð hon innkallað, tí leiðreglur forðaðu fyri tí. Í fyra mánaðir hevði hon tí livað í slítandi óvissu.

Hennara dirvið setti veruliga ferð á kjakið um mammografikanning, kanning fyri bróstkrabba. Bróstkrabbi rakar í minsta lagi tígjundu hvørja kvinnu.

Kommunulæknafelagið hevði eisini júst tikið málið upp, tí eftir felagsins meting, fordu nýggju leiðreglurnar við sær, at bróstkrabbi fór at verða staðfestur seinni enn í dag. Og kvinnur fóru undir at savna undirskriftir fyri at fáa mammografikanning sum ein sjálvsagdan rætt hjá kvinnum.

Djarva kvinnan hevur sett dagsskránna og eisini varpað ljós á, hvørjar vanlukkuligar avleiðingar áhaldandi skerjingarnar viðføra. Tað eru politisku raðfestingarnar, ið eru atvoldin til hesar álvarsomu støður

og tvørrandi viljin at taka størri part av ríkidømi føroyinga at figgja okkara vælferðartænastur.

Lat okkum fáa fleiri breiðar semjur, lat okkum síggja, at demokratiskar spælireglur verða virdar, at tign valdar í orðaskifti á tingi, steðgið skerjingunum og øki inntøkur landskassans, so samfelagstænastur ikki vikna enn meiri, men heldur styrkjast og mennast.

Fíggjið skattalættar við inntøkum frá fólksins ogn. Og lat okkum sum samfelag vísa tolsemi og nýhugsan. Vit eiga eitt serstakt land, ið hevur so stórar møguleikar fyri menning og framburði. Og vit hava ráð at figgja okkara vælferðartænastur, um vilji er til tess.

## SÁTTMÁLIN VIÐ FAG

Starvsmannafelagið og Føroya Arbeidsgevarafelag skrivaðu um miðjan januar undir nýggjar sáttmálar fyri Posta og Føroya Tele. Sáttmálarnir eru galdandi fyri tíðarskeiðið 1. januar 2015 til 1. januar 2017.

Samráðingarnar byrjaðu um hálvan november. Gomlu sáttmálarnir fyri tey bæði almennu partafeløgini fóru úr gildi 1. januar 2015, men tað gingi ikki nógvir dagar eftir tað, so fekst semja í lag.

Lønin hækkar 1. januar 2015 1,98 % og 1. januar 2016 hækkar hon 2,25 %. Hendan hækking svarar til tað, onnur feløg hava fingið.

Eins og onnur feløg hevur Starvsmannafelagið gjørt avtalu við Føroya Arbeidsgevarafelag um, at arbeidssteðgur skal fráboðast við 48 tíma freist. Hesum slappst ikki undan, men afturfyri fekk felagið annað, sum vigaði væl upp ímóti.

Í fyrsta lagi hevur felagið fingið í sáttmálan, at tá nýggj fólk verða sett, skal skipast fyri fundi millum starvsfólkið og felagsálitisfólkið, sum partur av innføringini í starvið. Endamálið er at geva felagsálitisfólkinum høvið at kunna nýggj starvsfólk um fyrimunirnar við limaskapi

í Starvsmannafelagnum, og meta vit hetta sum eitt týðandi framstig.

Eisini fekst ein avtala um hvussu starvsfólk skulu samsýnast, um tey av heilt serligum grundum, verða boðsend til arbeiðis í feritíð. Útgangsstøði er, at hetta skal ikki koma fyri, men um heilt serligar umstøður kortini gera tað neyðugt, skulu starvsfólkini hava dupluta tímaløn afturfyri, tó ongantíð minni enn hálfan dag.

Harumframt eru gjørdar ávísar broytingar og tillagingar í sáttmálunum.

Báðir partar hava fingið nakað og givið nakað, og samanumtikið halda vit, at vit kunnu verða hampiliga væl nøgd við úrslitið av samráðingunum.

## ÚR FASTA GERÐARRÆTTI

Í Fasta Gerðarrætti, sum loysir ósemjur á føroyska arbeiðsmarknaðinum, varð felagið partur í trimum málum, ið farna ári.

### Umflokkingar:

Í juli gjørdur Starvsmannafelagið øðrumegin og Fíggjarmálaráðið og Kommunala Arbeiðsgevarafelagið hinumegin semju í málinum um hvussu kostnaðurin at umflokka ávís störv skal roknast.

Í galdandi sáttmála varð avtalað, at lønin tann 1. oktober 2013 skuldi hækka 190 krónur, umframt 0,9 prosent. Umflokkingarar av ávís störvum skuldu rindast av teimum 0,9 prosentunum. Hækkingin á 190 krónur lá fóst.

Ósemja var nú um hvussu umflokkingarnar skuldu roknast og Starvsmannafelagið legði málið fyri Fasta Gerðarrætt. Hetta vísti seg at vera eitt torført mál at gera úrskurð í, tí ósemjan snúði seg um roknihátt. Partarnir tóku tí upp aftur samráðingar og avrátt varð at brúka eina alternativa loysn – beinleiðis umflokkingar, heldur enn framflytingar.

Úrslitið var, at kostnaðurin fyri umflokkingarar var roknaður til 0,5

prosent, sum so skuldu dragast av teimum 0,9 prosentunum. Generella lønin hækkaði sostatt 0,4 prosent pr. 1. oktober 2013 – sum so komu afturat teimum 190 krónunum.

Meðan ósemjan var í gerðarrættinum fingur limirnir bert útgoldnar tær 190 krónurnar omaná lønina. Hin parturin – hækkingin í prosentum – lá parkeraður. Tá semjan so varð gjørd fingur limir, sum starvaðust hjá landi, kommunum og SEV afturborið tað, teir áttu til góðar. Limirnir fingur sostatt eina lønarhækking á 0,4 % við gildi frá 1. oktober 2013.

### Fráboðanarskyldan:

Eitt gamalt mál frá 2010 spøkti, tá ið Fasti Gerðarrættur gjørdi úrskurð í einum máli um fráboðanarfreist, tá ið arbeiðssteðgur verður settur í verk. Hendingin var søgulig á tann hátt, at hetta var fyrstu ferð, at allir dómarnir tóku støðu til eitt mál. Tað ber til eftir § 11 (2) í sáttmálanum fyri fasta gerðarrætt, har rætturin í serligum førur kann taka týðandi mál til nýggja viðgerð.

Starvsmannafelagið legði málið fyri Fasta Gerðarrætt sum træta um stríðsstig, og var talan um uppafurtøka av tveimum áður søgdum úrskurðum frá 2010. At stríðsstigið var heimilað, hevði Fasti Gerðarrættur sagt, men at verkfallið var lýst við ov stuttari freist.

At vit skuldu hava nakra fráboðanarfreist, vóru vit á ongan hátt samd við Fasta Gerðarrættum.

Gongdin í málinum var tann, at semingsmenninir kastaðu frá sær 31. januar 2010, eftir at hava roynt at fáa semju í lag millum Starvsmannafelagið og Fíggjarmálaráðið. Tískil var ongin sáttmáli og verkfall ein veruleiki. Morgunin eftir var fundur við starvsfólkini í Sjúkraflutningstænastuni og sjálvst verkfallið lýst at byrja kl. 15:00. Verkfallið varð lýst í Útvarpinum á miðdegi sama dag. Sum ein gestus ringdi forkvinnan til allar tríggar sjúkrahússtjórnarnar fyri

døgurða, at greiða teimum frá, at kl. 15:00 varð arbeiðið niðurlagt. Eisini, sum ein høfligan gestus, ringdi forkvinnu til stjóran á Lønardeildini tíðliga sama seinnapart at siga frá júst nær arbeiðið varð niðurlagt. Hetta var, sum sagt ein høfligur gestus. Øll vistu longu dagin fyri, at verkfall var veruleiki.

Fíggjarmálaráðið legði málið fyri Fasta Gerðarrætt og varð tað viðgjørt sum skundmál. Meirilutin í Fasta Gerðarrætti metti, at hóast talan varð um heimilað stríðsstig, so varð verkfallið lýst við ov stuttari freist. Verkfallið varð tí avblást, men longu dagin eftir, 2. februar, varð verkfall lýst av nýggjum fyri sama øki. Hesaferð varð tað fráboðað kl. 15.24, at byrja morgunin eftir kl. 8.00. Málið fór aftur í gerðarrættin, og við somu niðurstøðu: Freistin var framvegis ov stutt.

Í nýggja úrskurðinum „staðfestir“ meirilutin í gerðarrættinum – Halgir Winther Poulsen, Gurið Joensen, Torleivur Hoydal, Leivur Michelsen og Durita Tausen – teir báðar fyrru úrskurðirnar. Og í stóran mun við somu grundgevingum sum fyrr: Tað er eisini á føroyska arbeiðsmarknaðinum ein alment galdandi regla, at verkfall ella arbeiðssteðgur eiga at verða lýst „við einari eftir umstøðunum hóskaði freist.“ Og víst verður á, at í hesum máli var talan um viðbrekið økið, ið kravdi serlig fyrilit. Og tí var freistin ov stutt.

Starvsmannafelagið fekk heldur ikki viðhald í, at gerðarrætturin bert hevur málsføri at taka støðu til um eitt verkfall er heimilað og ikki um tað kann setast í verk. Fasti Gerðarrættur metir seg framvegis at hava heimild til at taka støðu til hvørt eitt annars heimilað verkfall er sett í verk við hóskaði freist. Hinvegin sigur rætturin einki um hvussu long freistin átti at verið í hesum konkræta málinum.

Tríggir dómarnar – Poul Hansen, Vígdís Johannesen og Hendrik Thomsen – mæltu harafturímóti til, at teir báðir úrskurðirnar frá 2010 vóru ógildaðir.



Hesi halda ekki at nökur heimild var at krevja eina fráboðanarfreist, sum ein teimum orðar seg: „Tað er ikki víst á nakað lógargrundarlag undir avgerð meirilutans, sum einans byggir á, at meirilutin heldur, at tað eigur at vera ein fráboðanarfreist.“

Starvsmannafelagið heldur, at dómur- in í mesta lagi hevur søguligan týdning. Dómurin fær neyvan nakran stórvegis praktiskan týdning.

Tó eru vit framvegis als ikki samd við meirilutan í Fasta Gerðarrætti og vit meina, at skeivur dómur er sagdur.

Fráboðanarfreist var ongin í 2010.

### **Sigling jóladag:**

Stutt fyri jól boðaði Strandferðslan frá, at skipini skuldu sigla 1. jóladag. Mann- ingarfeløgini og Starvsmannafelagið gjørdur beinanvegin vart við, at ongin avtala var um sigling jóladag, og tískil ikki fevnt av sáttmálunum og skuldu mann- ingarnar sigla, mátti tað verða fyri serliga samsýning. Samráðst varð og av tí, at eingin semja fekst í lag, noktaðu feløg- ini limum sínum at fara til arbeiðis, og arbeiðsgevarasiðan legði síðani málið fyri Fasta Gerðarrætt. Rættarfundurin var tollaksmessudag og úrskurður sagdur sama kvöld. Hesin tók bert støðu til til- takið hjá feløgnum at nokta limunum at sigla; at tað var brot á friðarskylduna og óheimilað stríðsstig.

Seinasta orðið er ikki sagt. Spurningin um samsýningina fyrireika feløgini nú at leggja fyri Fasta Gerðarrætt.

### **EFTIRLØN, SAMLAGSTRYGGING OG LÍV**

Eftirlønarlógin varð sett í gildi á nýggj- árinum 2014. Pensiósnýskipanin hevði verið á gáttini í fleiri ár og lítið restaði í, at fáa eitt heilskapað uppskot á heysti 2011.

Fakfeløg og aðrir felagsskapir høvdu verið við í drúgvu tilgongdini. Vit høvdu verið á fleiri kunnandi fundum, fundum við arbeiðsbólkin, skrivað

ummælisskriv og havt annað samskipti í drúgvu tilgongdini. Øllum kunnugt varð okkara eftirlønarskipan kollrend tann 23.12.2011 og forskatting av eftirlønini ein veruleiki.

Bert uppsparingarparturin varð sett- ur í verk. Tískil bert ein partur av eini heild. Sjálvsagt eigur heildin at vera kend og allýst, tá lógin verður send til hoyringar og áðrenn hon verður sett í verk. Fakfelagssamstarvið hevur staðiliga átalað, at ein lóg bert er kend í þørtum og at hoyringssvar tí eru skrivað við teirra fortreyt, at fleiri faktorar eru ókendir.

Breitt samstarv og álit eru neyðug, skulu reformar setast í verk og fólkið taka væl ímóti teimum. At byggja upp tekur langa tíð – at bróta niður tekur onga tíð.

Vit vita, hvør avbjóðing er viðvíkjandi fólkasamansetingini, og hvørjar avleið- ingar undanskatingin fær fyri framtíðina. Peningurin verður givin í flatskattalætta, og er ein sonn hóttan móti tí, vit ynskja at kalla vælferðarsamfelag. Peningurin verður brúktur nú; peningur, ið skuldi verið partur av skattagrundarlagnum í komandi árum.

Limir felagsins hava allir eina eftir- lønaruppsparing. Henda er ásett í okkara sáttmála og flestallir limir hava 15% í eftirløn. Okkara avtala er við LÍV og eiga limirnir polisur í antin LÍV 2 ella LÍV 3, ið er gamla LÍV 1.

Nógv ivamál vóru, tá tvungna uppspar- ingin varð sett í verk. Fyri limir felagsins var og er ikki neyðugt at gera nakað í sambandi við tvungnu uppsparingina. Og forvinnur ein limur pening frámíhjá, ber til at rinda tey tvungnu, nú tvey, pro- sentini inn á egna polisu í LÍV, tó ikki á polisu við landskassaveðhaldi.

Starvsmannafelagið hevur lagt fitt av peningi av til eftirløn seinnu árinum og eru limirnir tí heilt væl fyri í sambandi við vanligu lønina. Sum áður kunnað um, er tó ein avbjóðing, ið liggur fyri framman. Vit eiga ikki eftirløn av øllum gjøldum,

herundir vaktargjøldum og yvirtíðar- lønum, og hetta ynskja vit at taka upp til komandi samráðingar við FMR og KAF.

Sáttmálasamráðingarnar verða umrøddar á aðalfundinum.

Vit høvdu eftirløn av øllum gjøldum við sum krav til samráðingarnar við FAG, ið júst eru av. Tó vann hetta krav okkara ikki frama og tað undraði okkum.

Okkara ynski er sjálvsagt, at allir limir eru væl stillaðir, eisini í sambandi við eftirlønina.

Vit skulu eisini gera greitt, at vit sjálvsagt leggja dent á, at fólk, ið á ein- hvønn hátt eru skerd og tí fáa útgjald frá tí almenna, sjálvsagt eiga at fáa eftir- lønargjald omaná sina inntøku og hava givið myndugleikunum boð um hetta. Og harafturat, at eftirlønargjald eisini skal leggjast afturat ALS-gjaldi og barsilspen- ingi, so tey ikki skulu rinda av tí sindri tey fáa. Fólk skulu ikki vera fyri vanbýti.

Sum samfelag skulu vit altíð stríðast fyri, at ongin dettur niðurímillum, og er tað ein felags ábyrgd at tryggja øllum sømilig kor.

### **Keypid av LÍV:**

Enn er ikki komið á mál í sambandi við keypið av LÍV. Nógv samskipti og fundar- virkseimi hevur í tilgongdini verið við bæði Vinnumálaráðið, Ognarfelagið og leiðsluna fyri LÍV. Tað er serliga støðan viðvíkjandi LÍV 3, ið hevur verið ógreið. Hetta eru polisurnar við landskassa- veðhaldi.

Nú verður, eftir ætlan Vinnumála- ráðsins, lógaruppskot lagt fyri tingið, so serlóg kemur at galda fyri LÍV 3. Nú bíða keypandi feløgini eftir, hvussu leikur fer.

Tilgongdin hevur verið drúgv; nógv drúgvur enn ætlað og enn nakar kundi ímynda sær.

### **Samlagstryggingin:**

Samlagstryggingargrunnurin hevur aðal- fund hóskvøldið eftir aðalfund felagsins. Í ár verður aðalfundurin 12.03. og verður

hesa ferð hildin í Kaffihúsinum. Hetta tí at hús felagsins í J. H. Schrøtersgøtu í lötuni verða umbygd.

Okkara skipan er soleiðis háttað, at gjaldið, sum í nøkur ár hevur verið eitt prosent, verður tikið av eftirlønarparsparingini, lagt afturat a-inntøkuni, skattað og síðani flutt grunninum.

Øll útgjöld eru skattafrí og tí er tað skattaður peningur, ið verður fluttur í grunnin.

Hvílandi limir rinda kr. 200,- í grunnin um mánaðin.

Nevndin hevur lagt seg eftir áhaldandi at virka fyri betri treytum og sømdum fyri limirnar

Eftirlønarlógin setir krøv um samlagstrygging og tey lógarkrøvini luku vit longu frammanundan.

## STRONGD OG SÁLARLIGT ARBEIÐSUMHVØRVI

Í 2014 eydnaðist okkum av álvara at seta evnini strongd og sálarligt arbeiðsumhvørvi á dagsskránnu. Ein kanning, sum felagið Fegin gjørdi fyri Starvsmannafelagið, avdúkaði, at strongd er eitt minst líka stórt vandamál í Føroyum, sum tað hevur víst seg at vera aðrastaðni.

Kanningin, sum fevndi um meiri enn 700 limir í Starvsmannafelagnum, staðfesti, at annar hvør limur hevur havt illgruna um strongd tey seinastu trý árin. Umleið 5. hvør limur hevur verið hjá lækna við sínum illgruna og umleið 10. hvør hevur verið sjúkrameldaður vegna strongd. Størri helvtin av teimum, sum svaraðu mettu, at strongdin hevði sín uppruna á arbeiðsplássinum. Og størsta einstaka orsökkin, sum fólk vísa á, er at strongdin kemst av at tey halda at arbeiðsbyrðan er ov stór.

Við støði í kanningini varð skipað fyri temadegi í Norðurlandahúsinum, har bæði fakfólk, umboð fyri fakfeløg og arbeiðsgevararnar og Arbeiðseftirlitið lögdu síni sjónarmið fram. Serstaka áhugavert og upplýsandi.

Umrøðan avdúkaði m.a. at Arbeiðseftirlitið hevur ikki manning at taka sær av sálarliga arbeiðsumhvørvinum. Og nú kom málið eisini á politisku dagsskránnu. Javnaðarflokkurin setti uppskot fram á ting um at seta beinleiðis í lógina um arbeiðsumhvørvi, at lógin eisini fevnir um sálarliga arbeiðsumhvørvið.

Hóast uppskotið fall, so mælti meirlutin í Vinnunevndini tó Vinnumálaráðnum til at uppráðfesta arbeiðseftirlitið við tveimum starvsfólkum t.d. við einum sálarfrøðingi og einum eftirlitsfólki afturat. Arbeiðseftirlitið hevur fingið umleið 700.000 kr. í meirjáttan í 2015. Partur av hesum pengum var longu frammanundan markaður til aðrar uppgávur, so í hvønn mun meirjáttanin kemur sálarliga arbeiðsumhvørvinum til góðar í ár, er ikki greitt í lötuni.

Avgerandi er tó, at málið er komið á dagsskránnu. Tað er eydnaðist at varpað ljós á eitt álvarsamt heilsuligt vandamál, sum kostar bæði einstaklingum, familjum, arbeiðsplássum og samfelagnum í dýrum. Vit tosa um persónligar vanlagnur, vánaliga heilsu og stórar útreiðslur av sjúkra- og innleggingardøgum. Sum felag fara vit áhaldandi at stríðast fyri, at arbeiðsumhvørvið hjá okkara limum verður tikið í stórri álvara, enn tað hevur verið higartil.

## WHISTLEBLOWING

Hugtakið whistleblowing kom av álvara inn í føroyska gerandisdagin, tá ið uppskot til samtyktar varð lagt fyri lögtingið í heyst, um at biðja landsstýrið gera eitt lógaruppskot til eina dulnevnda varskógvaraskipan fyri almennu fyrisingina í Føroyum.

Starvsmannafelagið er millum teirra, sum hava reist spurningin um tørvur er á eini slíkari skipan, sum tryggjar, at alment sett kunnu boða frá móguligum lógarbrotum og óreglusemi á arbeiðsplássinum, uttan at óttast fyri starvsligum avleiðingum.

Í temagreinum í Starvsblaðnum í fjør varpaðu vit ljós á evnið. Har kom fram, at lögtingsins umboðsmaður heldur, at føroyska fyrisingin er ov afturlatin. Eisini kom fram, at tað valdar ein tøgnetan millum almenn starvsfólk, við tað at tey sjáldan nýta sítt grundlógarfesta talufrælsi – eisini til at finnast at viðurskiftum á sínum egna arbeiðspláss ella arbeiðsøki. Umframt blaðumrøðuna hevur felagið havt skeið fyri fakfelagsfólki og fyrilestur fyri álitisfólki um evnið whistleblowing.

Starvsmannafelagið hevur sagt figgjarnevnd lögtingsins sína hugsan, í sambandi við viðgerðina av lógaruppskotinum. Felagið hevur gjørt vart við, at um verandi skipan ikki er nóg góð trygd fyri opinleika og gjøgnumskygni, um mentanin er at tuga heldur enn at tala at, tá ið ivasom viðurskifti stinga seg upp á arbeiðsplássinum, so noyðast vit at umhugsa loysnir sum whistleblowing. Hinvegin hevur felagið lagt dent á, at tað er umráðandi, at skipanin verjir tey sum fara at klaga. Tað kann gerast við, at tey dulnevnt kunna venda sær eitt neutralt stað, sum t.d. kundi verið hjá Føroya Kærustovni ella Lögtingsins Umboðsmanni. Eisini eiga tey at fáa regluásetta verju móti móguligum negativum reaktiónum, sum kunnu koma í kjalarvørrinum av at tey nýta sín kærurætt.

## HVÍLUTÍÐARREGLUR

Starvsmannafelagið og Strandferðslan gjørdi í august í fjør semju um hvílutíðina hjá manningunum á Smyrli, sum eru limir í Starvsmannafelagnum. Talan er um dekkarar, kokkar og cateringfólk.

Kunngerðin um økta hvílutíð fyri sjófólk kom í gildi í 2012 eftir altjóða krøvum.

Strandferðslan gjørdi avtalur við manningarfeløgini um hvílutíðina undir sáttmálasamráðingunum í 2013. Og við augustsemjuni í fjør vórðu nýggju regl-

urnar eisini settar í gildi fyri limir Starvs-  
mannafelagsins á Smyrli.

Semjan merkir, at manningarnar  
kunnu skeiða út tríggar ferðir um sam-  
døgrið. Tað vil siga, at hvílutíðin kann  
verða býtt sundur í trý hvílutíðarskeið  
um samdøgrið. Á hendan hátt fæst  
kabalán við nýggju hvílutíðarreglunum  
at ganga upp. Hvílutíðin verður hildin  
meðan skipið siglir millum Tvøroyri og  
Havnina, og fólk verða ikki drigin í lón  
meðan tey hvíla.

Samanumtikið var hetta í stórum tað,  
vit frammanundan høvdu vónað at fingið  
burturúr. Eingin fer niður í lón, 7-daga  
vikan verður varðveitt, og vit hava ikki  
latið verkfalsrættin frá okkum.

Umframst Smyril hava nýggju hvílu-  
tíðarreglurnar eisini ávirkan á hvílutíðina  
há teimum, sum sigla við Teistanum.  
Har vóru avtalur gjørdar frammanundan;  
sostatt virka nýggju reglurnar nú fyri øll  
strandfaraskipini.

## PRIVATISERING OG ALMENN PARTAFELØG

Tað varð eitt stórt frambrot fyri starvs-  
fólkini á almenna arbeiðsmarknaðinum,  
tá ið vit fingur fyrisingarlógina fyri  
góðum 20 árum síðani. Við henni fingur  
starvsfólkini trygd fyri at verða hoyrd og  
fyri at avgerðir, sum t.d. ein uppsøgn,  
skulu grundgevast og verða lógligar og  
sakligar. Tískil er tað hvørja ferð eitt til-  
svarandi afturstig fyri limir okkara, tá ið  
almennir stovnar verða umskipaðir til  
almenn partafeløg og fyrisingarlóg og  
innlitslóg verða koplaðar frá.

Ferðaráð Føroya varð umskipað til  
alment partafelag, og við hesum mistu  
starvsfólkini ta verju, tey høvdu havt  
sambært fyrisingarrættinum. Lógin  
um alment innlit varð ikki koplað frá,  
men tað var fyrisingarlógin, sum ge-  
vur starvsfólkunum størstu verndina.  
Samstundis samtykti lögtingið eina lóg,  
sum gevur Vinnumálaráðnum heimild  
at útveita farleiðir hjá Strandferðsluni.

Hvussu hetta fer at ávirka starvsfólka-  
rættindini vita vit ikki, men vit ivast í  
um rættindini eftir fyrisingarrættinum  
bara fylgja við uttan víðari.

Gongdin er ikki ókend í okkara  
grannalondum, har royndirnar eru at  
einskiljing og útveiting grugga starvs-  
fólkarættindini. Hetta kom m.a. fram  
á fakligari ráðstevnu, sum fakfelags-  
samstarvið hjá alment settum, Nordisk  
Tjenestemand's Organisation, skipaði  
fyri seinasta summar.

Tá málið um at umskipa Ferðamanna-  
ráðið til partafelag var fyri, avvísti Jóhan  
Dahl, landsstýrismaður, móguleikanum  
at lata fyrisingarlógina galda fyri parta-  
felagið. Tað mugu feløgin sjálvi arbeiða  
fyri at fáa inn í sáttmálan, var svarið. Men  
at starvsfólkarættindi, sum eru tikin við  
lóggevu, ikki eru so lætt at vinna inn aftur  
gjøgnum sáttmálan, fingur vit at sanna  
við seinastu samráðingarnar við FAG.  
Eitt ynki frá okkum um at fáa fyrisit-  
ingarrættin ella tilsvandi rættindi í  
sáttmálarnar fyri Posta og Føroya Tele,  
varð greitt avvíst.

Starvsmanafelagið vil støðugt stríð-  
ast ímóti, at lóggevararnir ofra vunn-  
in starvsfólkarættindi fyri at rudda  
slóð fyri einskiljingum. Limir Starvs-  
mannafelagsins eru funktionerar, og í  
Danmark eru funktionerar t.d. vardir  
móti órímligari uppsøgn gjøgnum funk-  
tionerlógina (og høvuðsavtalur). Um  
føroyska funktionerlógina verður dagförd,  
so at okkara limir fáa slíka vernd, hevði ið  
hvussu so er nakað av tí, sum er tapt, verið  
vunnið inn aftur. So tann móguleikan er  
avgjørt verður at umhuga.

## ELDRAØKIÐ LAGT ÚT

1. januar í ár varð eldraøkið v.m. lagt út  
til kommunurnar at umsita. Fyri starvs-  
fólkini í Almannaverkinum varð hetta  
gjørt sambært lögtingslóg, sum tryggjaði,  
at starvsfólkini vóru flutt við teimum  
rættindum og skyldum, tey høvdu  
frammanundan. Vit hava varhugan

av at útlekkingin varð væl fyriskipað í  
Almannaverkinum, og vóru fakfeløgini,  
teirra millum Starvsmanafelagið, við  
á fleiri fundum við Almannaverkið um  
útlekkingina í 2015. Eisini hava kunnandi  
fundir verið við Tórshavnar kommunu  
sum móttakandi kommunu, eins og KAF,  
Kommunala Arbeiðsgevarafelagið, skip-  
aði fyri temadegi um evnið fyrr í ár.

Tá freistin at boða frá nærkaðist, boðaði  
KAF frá, at felagið ikki ynkski at taka við  
sáttmálanum hjá Fíggjarmálaráðnum fyri  
tey yvirtiknu starvsfólkini. Tann sáttmál-  
in er tó galdandi í teimum einstøku setan-  
unum og tískil er rættarstøðan hjá starvs-  
fólkunum óbroytt. KAF og Starvsmanna-  
felagið hava longu sáttmála, sum fevnir  
um sama arbeiði og somu starvsøkir, og  
KAF hevur tí boðað frá, at starvsfólkini,  
sum komu úr Almannaverkinum verða  
flutt í sáttmálan hjá KAF í seinasta lagi  
tann 1. oktober 2015.

Umframst starvsfólkini í Almannaverk-  
inum hava kommunurnar eisini yvirtikið  
nøkur starvsfólk, sum arbeiddu á sjálvs-  
ogvarstovnum kring landið. Av tí at tey  
ikki koma undir lógina, sum regulerar  
starvsfólkaviðurskiptini í sambandi við  
útlekkingina, eru serligar avtalur gjørdar,  
sum staðfesta, at hesi starvsfólkini eru  
yvirtikin eftir grundreglunum í lógin.

## ÁLITISFÓLKASKEIÐ

Starvsmanafelagið skipaði í farna ári fyri  
skeiðum fyri nývald álitisfólk. Nývaldu  
álitisfólkini vórðu býtt í tveir bólkar.  
Fyrsta skeiðið var í februar og seinna  
skeiðið í september. Eins og undanfarin  
ár vóru skeiðini hildin á Gjáargarði.

Innihaldið á skeiðunum eru arbeiðs-  
marknaðarviðurskipti, herundir lógir og  
sáttmálar, hvussu ósemjur skulu hand-  
farast, tryggingar og eftirløn, „starvs-  
felagin vit tosa um og ikki við“, fundar-  
fyriskipan, kommunikation og førleikar,  
samskipti og broytingar á arbeiðspláss-  
inum, etikkur og arbeiði í felagnum.

Sum nakað nýtt hesaferð royndu vit at

hava 2 álitisfólk við drúgvum royndum, sum greiddu frá teirra royndum og ávirkan í álitisfólkaarbeiði, har eisini møguleiki var hjá skeiðluttakarunum at seta teimum spurningar. Hetta riggaði stak væl og er nakað, vit taka við okkum til komandi skeið.

## FÓLKAFUNDURIN 2014

Starvsmannafelagið luttók á triðja sinni á fólkafundinum, ið hesaferð varð hildin í nýggju Stókk høllini í Runavík í døgnum 19.-20. september 2014.

Fólkafundurin er ein borgarastevna/borgarafestivalur, har borgarar fáa høvi at mæta og práta við umboð fyri fakfeløg, politiskar flokkar, felagsskapir o.o.

Tí meta vit, at tað er av týðningi, at eitt so stórt felag sum okkara, luttekur til ein slíkan borgarafestival. Hetta gevur høvi hjá okkara limum og øðrum at fáa eitt prát við okkum um fakfelagslig viðurskifti o.a.

Umframt at vit høvdu ein bás, hildu vit eisini tríggjar fyrilestrar.

Erland Viberg Joensen søgufrøðingur, helt fyrilestur um fakfelags- og arbeiddarasøguna í Føroyum. Vit valdu at hava fyrilestur um júst hetta evni, tí vit vistu at miðnámsflokkar plaga at luttaka á fólkafundinum, og mettu vit at hetta evni talaði til næmingar í søgu og samfelagslæru serliga.

Í kjalarvørrinum av kanninginini vit gjørdur um strongd, helt Suni Poulsen, sálarfrøðingur, fyrilestur um hvussu tilbúgvingin virkar, tá fólk verða send til hús, sjúkrameldað, fyri strongd.

Tann triði fyrilesturin var um ta góðu fyrisitingina, ið Kristina Samuelsen, advokatur og fyrrverandi fulltrúi á Løgtingsskrivstovuni, legði fram. Yvirskriftin var tann góða fyrisitingin – fakligt mótspæl ella politisk undirbrotligheit. Hon tosaði m.a. um javnvágina millum at tæna politikarunum og at tæna rættarsamfelagnum.

Leystliga mett, mundi vera eini 1500 vitjandi hesar báðar dagarnar. Hetta er triðju ferð at skipað verður fyri fólkafundi, og væntandi verður hetta eitt afturvendandi tiltak á hvørjum ári. Vónandi verða fólk meiri tilvitað um henda møguleika, at koma politikarum, fakfeløgum og felagsskapum í talu.

## HÚSAVERKÆTLANIN

Sp/f Eysturlon á Velbastað átti lægsta boðið og vann í kapping við trý onnur feløg, tá ið lisitátiónin varð hildin tíðliga í oktober. Og mánadagin 17. november 2014 varð sáttmáli um høvuðsarbeiðstøku undirskrivaður við Eysturlon.

Høvuðsuppgávan verður at út- og umbyggja ognina í M.A. Winthersgøtu 2, sum var annar av bygningunum í Vørðsluni, har Sjónvarpið húsaðist í mong ár. Harafturat er sáttmáli gjørdur um at endurnýggja fasadurnar og partvís innrætta ovaru hæddina í J.H. Schrøtersgøtu 9 av nýggjum. Soppur var staðfestur í húsunum og var hetta upprunaliga orsøkin til, at neyðugt var at fara undir arbeiðið.

Sambært sáttmálunum fer sjálv umvælingar arbeiðið at kosta góðar 13 milliónir krónur. Hervið er startskotið av álvara loyst av fyri verkætlanini at gera eitt spennandi nútímans fakfelagshús mitt í Havn.

Umbyggingararbeiðið byrjaði umleið 1. desember 2014, og gongst sum ætlað, verður arbeiðið liðugt um ársskiftið 2015/2016.

Ætlanin er at nýggi bygningurin fyrst og fremst skal vera karmur um virksema hjá fakfelagsrøsluni. Umframt nógvar skrivstovur fer bygningurin eisini at hýsa einum vælútgjørdum auditorium, har møguleiki verður at leiga seg inn at hava fyrilestrar, ráðstevnur og onnur størri tiltøk.

Meðan umvælingar fara fram á J. H. Schrøtersgøtu, er skrivstovan

hjá felagnum flutt niðan í húsini hjá felagnum, ið gamla Postfelagið átti á Tinghúsvegi 15. Skrivstovan verður væntandi aftur í J. H. Schrøtersgøtu umleið 1. apríl í ár.

## FAKFELOGSSAMSTARVIÐ

Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar, Føroya Lærarafelag, Føroya Pedagogfelag, Havnar Arbeidsskivinnufelag og Starvsmannafelagið mynda Fakfelags-samstarvið.

Hetta samstarv hevur skjótt fleiri ár á baki og meta feløgini, at samstarvið er týðningarmikið og eigur at halda fram.

Forkvinnur- og maður hittast á fundi eina ferð um mánaðin Fundirnir verða hildnir hjá feløgnum eftir tórni. Anna Johannesen er skrivari. Somuleiðis hava eisini umsitingarnar regluligar fundir. Regluligu fundirnir og samskiftið gera, at feløgini kunnu gagnnýta vitan hvør hjá øðrum, kunnu samstarva um fleiri mál og millum annað hava vit saman møtt til fleiri hoyringar hjá ymsu løgtingsnevndunum, sent felags hoyringsskriv og ummæli. Tað er í felagsskapi, vit standa sterkast, tað svitast ikki.

Vit eru fegin um góða samstarvið í Fakfelagssamstarvinum. Eisini samskiftið og samstarvið við hini fakfeløgini er gevandi og sjálvsagda leiðin at ganga og menna.

## STOVNAN AV FAKBÓLKUM

Starvsmannafelagið hevur arbeitt í eina tíð við at endurskoðað bygnað felagsins, har ein arbeidsbólkur, saman við einum fylgibólki, hevur fyrireikað hetta arbeiði.

Sum tit vita, fevnir Starvsmannafelagið sera breitt fakliga; tí varð mett at tað var tørnur á at skapa eitt fakligt umhvørvi fyri okkara limir. Endamálið við fakbólkunum er at virka fyri fakligari menning, áhugamállum og styrkjia samstarv og samanhald.

Niðurstøðan av arbeiðinum var, at

vit gera 17 fakkbólkur í felagnum, har vit hava samansjóðað fakini, ið vit meta eru í familju við hvørt annað.

Tríggir fakkbólkur vóru longu, áðrenn arbeiðið fór í gongd. Teir eru Sosialráðgevarafelagið, Bókavardafelagið og Felagið hjá læknaskrivarunum. Síðani hava vit stovnað hesar fakkbólkur, og sett arbeiðsnevnd í hvønn bólkinn at sjóseta teir.

- **Biolog- og laborantfólk, í nevdini eru:** Krístin Baldvinsdóttir, Jórún Mørkøre, Mourits Mohr Joensen og Ann Siri Hentze.
- **Dagroktarar, í nevdini eru:** Diana Nielsen, Lis N. Hansen, Miriam Joensen
- **KT-fólk, í nevdini eru:** Bjarni Friðberg, Brian Sjúrdarson, Dávur Ey. Sørensen og Signy Hansen
- **Roknskaparfólk v.m., í nevdini eru:** Eimi Fossdalsá, Elsa Reinert og Jákup Danielsen
- **Savnsfólk, í nevdini eru:** Tina Jakobsen, Hanna Absalonsen, Súsanna Joensen og Inga Sørensen
- **Sjófólk, í nevdini eru:** Góran Wennerstrøm, Súni Drangá og John Eystan á
- **Tilbúgvingarfólk, í nevdini eru:** Heini S. Østerø, Heiðrikur Christiansen, Hans David Hansen og Jóannes Weihe
- **Skrivstovufólk, málsviðgerar v.m., í nevdini eru:** Anna Johannesen, Katrína Steinberg, Jórún Gaard Olsen og Karin Jacobsen
- **Postfólk, í nevdini eru:** Magnus Hentze, Marianna Nattestad og Eyðun Huusgaard
- **Klinikkassistentar v.m., í nevdini eru:** Eina Gudmundsen, Emma Jacobsen og Ann Hansen
- **Handils- og kunningarfólk v.m.,**

**í nevdini eru:** Bjørg Jacobsen, Sámál Midjord og Eydna Dam

- **Linjufólk, teknikarar v.m., í nevdini eru:** Luitjen Apol, Julianna Húsgarð, Eyðun Djurholm
- **Húsavørðar, metingarfólk, gartnarar v.m., í nevdini eru:** Kim Clementsen, Helgi Iversen, Sigurð Andreasen og Esmar Mikkelsen

### **Bólkurin, ið eftir er at stovna er bólkurin fyri miðlafólk.**

Tað hevur verið eitt drúgt arbeiði at fáa allar limirnar bólkaðar í fakkbólkur, hetta orsaka av at Starvsmannafelagið hevur trupult við at fáa setanarbrøv inn frá stovnum. Tí hevur borið illa til at sæð, hvat starvsheiti hesi fólk hava. Hetta arbeiðið er nú komið á mál, og næsta stigið verður at taka ein fund aftur við nevdinar, og at senda limalistar til avvarðandi nevdin, soleiðis at hesi kunnu kalla limir inn til aðalfundar, har ein formlig nevd skal veljast fyri hvønn bólkinn. Nevdin, ið verður vald á aðalfundinum, avloysir arbeiðsnevndina, ið vit fyrirbils fingur sett fyri hvønn bólkinn á stovnandi fundunum.

### **VIÐVÍSARBEIÐIÐ**

Starvsmannafelagið fekk niðurfelt sína vísiðn fyri felagið fyri tveimum árum síðan, og tað hevur verið arbeiðt miðvíst við konkretum uppgávum út frá hesi vísiðn síðan tá. Vísiðnin inniheldur 6 fokusøki, ið arbeiðt verður út frá.

Fyri at finna fram til hvat vit ætlaðu at arbeiða konkret við í 2014, høvdu vit eitt arbeiðsvikuskifti við Gjógv 4.-6. apríl, har nevd og umsiting arbeiðdu við at konkretisera vísiðnsarbeiðið. Tað bleiv gjørd ein tíðarætlan fyri árið. Niðanfyrri eru nøkur av deilmálunum, vit hava fingið av skafti síðan seinasta aðalfund.

### **Hesi eru fokusøkini:**

– *Ráðstevna og skeið*

- Vit hildu 2 grundskeið á vári og 2 grundskeið á heysti 2014, fyri nýggjum álitisfólkum, ið vóru vald á heysti 2013.
- Álitisfólkafundur vóru í mai og desember 2014, har tey góvu sítt input til arbeiði víðari í felagnum á ymiskum aktuella økjum.
- Nevd og umsiting hava lutikið á norðurlandskum ráðstevnum innan felagsskapirnar NSO, NTR og SUN
- Temadagur var í Norðurlandahúsinum viðvíkjandi strongd, og kanningin vit gjørdur bleiv tá almanna-kunngjørd
- Vit lutu á fólkafundinum í Runavík við bási og trimum fyrilestrum 19.-20. september 2014
- Nevd og umsiting hevur lutikið á 2 skeiðum við Sigmundi Poulsen, tað fyrra kallast HR í lögfrøði og tað seinna Whistleblowing

– *Fakkbólkur og bygnaður*

- Fakkbólkur nr 16 av 17 bleiv stovnaður í 2014, tað var handverkarafakkbólkurin, eftir er miðlabólkurin at stovnað.
- Nógvar arbeiði hevur verið gjørt í 2014 at innplasa allar limir felagsins í røttu fakkbólkarnar, hetta arbeiðið er júst komið á mál. Næsta stig verður at fáa listarnar út til fakkbólkanevdinar, soleiðis at hesar kunnu kalla inn til formligan aðalfund fyri bólkinn

– *Lønarskipan*

– *Fakfelagssamstarv*

- Vísiðnsarbeiði fyri fakfelagssamstarvið er farið í gongd

– *Núttímansgerð av sáttmála*

- Á álitisfólkafundi í mai savnaðu vit innput frá álitisfólkunum um hvat vit ítøkilig áttu at gjørt á hesum øki.

– *Samfelagspolitiskur aktørur*

Vit hava havt nógvar uppgávur í 2014 sum samfelagsaktørar, m.a. boðin til og verið á fundum við lögtingsnevndir og lýst felagsins meining, í sambandi við at:

- Miðfyrisingin skal endurskoðast
- Eldraekið skal leggjast út til kommunur
- Lógarbroytingaruppskot viðvíkjandi arbeiðaravernd, varskógvaraskipan, barsil o.a. Orsökina at onkur av hesum lógaruppskotum eru komin í tingið, er av arbeiði vit hava gjørt og sett fokus á.

## NSO

Árliga norðurlenska ráðstevnan, sum fakfelagsskapurin NSO – Nordiske Stats-tjenestemenns Organisation – skipar fyri, varð í fjør hildin í døgnum 9. til 12. juni í svenska býnum Tällberg, sum liggur í náttúruvakra økinum Dalarna.

Evnið á ráðstevnunum var „God offentlig forvaltning – Nordens største tilgæng“. Umframt framløgu frá hvørjum landi sær, sum varð knýtt til evnið á ráðstevnuni, vóru tveir fyrilestrahaldarar.

Annar var Hanna Kuusela úr Finlandi, sum tosaði um „konsulentdemokrati – hví gera tað almenna óvitandi og ineffektivt“. Um skjótt vaksandi trupulleikarnar við at brúka konsulentar at loysa almennar uppgávur, og vitanin harvið hvørur av stovninum, tá uppgávan er liðug og konsulentarnir fara úr stórvunum. Hanna Kuusela hevur skrivað bók um sama evnið, sum hon nevnir „Konsulentdemokrati“.

Hin fyrilestrahaldarin var Lena Marcusson úr Svøríki, sum tosaði um evnið „Góð leiðsla – ein mannaættur í velferðarsamfelagnum“, herundir um greiðar demokratiskar reglur fyri manna-gongdum, sum tryggja rættartrygdina hjá borgarunum í praksis.

Fyri Starvsmannafelagið luttóku Selma Ellingsgaard, Svend Åge Seloy, Anna Johannesen og Dánjal Højgaard. Eisini luttaka samráðingarleiðararnir fyri almenna arbeiðsgevaran á hesum ráðstevnum og fyri Føroyar, Snorri Fjallsbak, stjóri á Lønardeildini,

Fyri tveimum árum síðani avgjórði stýrið fyri NSO at seta tvey netverk,

sum arbeiðdu við førleikamening og rekrutering av lærlingum.

Hesi vóru liðug við sítt arbeiði í heyst. Gjörðar eru tvær frágreiðingar. Onnur lýsir støðuna í limalondunum viðvíkjandi avbjóðingini við akademisering av arbeiðsmegini og hin lýsir, hvussu vit fáa ungdómin áhugaðan fyri fakfeløgum.

Stýrið fyri NSO hevur móttikið frágreiðingarnar, og er samt um, at hetta er ein góður háttur at samstarva, har felags avbjóðingar verður lýstar frá ymsum sjónarhornum og síðani samansjóðaðar í einari frágreiðing. Hetta er nakað, vit framyvir kunnu gera gagn av, til at finna eitt felags stev í framtíðar avbjóðingum.

Á árligu ráðstevnuni í ár, sum verður í Finnlandi, stendur Starvsmannafelagið fyri tøri at taka við formansskapinum fyri NSO og tiskil eisini at fyrirreika ráðstevnu í Føroyum í august/september 2016.

## NTR

Árliga ráðstevnan, sum fakfelagsskapurin NTR – Nordisk Tjenestemand's Råd skipar fyri – varð hildin á skeiðsdeplinum hjá HK, ið liggur í Christiansminde við Svendborg, í døgnum 17.-20. august 2014.

Yvirskriftin á ráðstevnuni var „Framtíðar arbeiðslívið hjá limunum – hvørja ábyrgd hava fakfeløgini“

Limurin og fakfelagsrørslan: Ráðstevnan setti fokus á, hvussu limirnir og fakfelagið mæta felags avbjóðingum í arbeiðslívinum í framtíðini.

Limurin og arbeiðslívið: Hvussu vil arbeiðsgevararollan útviklast og hvørjar eru avbjóðingarnar í arbeiðslívinum í framtíðini, og hervið hvussu vil luttøkan hjá fakfelagsrørsluni verða við til at útvikla hetta samstarvið ígjøgnum limirnir.

Umframt fleiri áhugaverdar fyrilestrar vóru tvey kaféborðskjak. Hetta er skipað soleiðis, at smærri bólkar vórðu settir saman at lurta fyrst eftir einum innleggi

og síðani verður kjakast og spurt inn til evnið.

Evnini í fyrra kjakumfarinum vóru millum annað: Kommunikatión millum fakfelagið og limin, Hvussu fáa vit nýggjar limir, Limakanningar, Hvussu arbeiðir mann við sambandinum við ungdómin og lærlingar, stuðulsgrunnar og stuðul til útbúgvingar, Skúling og skeið í fakfeløgnum, sum økja um førleikarnar og Strukturering av limunum eftir faki.

Í seinna kjakumfarinum vað millum annað kjakast um hesi evnini: Ungdómurin og lærlingar, Eftirmetingar og samstarv millum kommunur og fakfeløgini, Hvat kann fakfelagið geva fyri eitt meira balansera arbeiðslív, Rætti persónurin á rætta plássinum-funktiónsfordeiling, Fakliga netverkið, Vit siga ja til ymiskleika í arbeiðslívinum – vit siga nei til rasismu – hvat gera vit?, Fair Union, Hvussu skipa vit humana kapitalin í framtíðarinnar arbeiðslívi og Starvsvenjingar ígjøgnum A-kassan/ALS – hvussu tryggja vit teirra fakligu rættindi.

Eisini varð vitja á stovnum. Hetta var væl móttikið, tí luttakararnir meta tað av stórum týðningi, at síggja hvussu tey arbeiða á stovnum í øðrum norðurlondum.

Kristine Sticker Hestbech, prestur, sum eisini er vælkend her í Føroyum, endaði ráðstevnuna við fyrilestri undir heitinum „Eitt arbeiðs- og familjulív í javnvág“. Hetta var ein fyrilestur, ið fekk sera góða móttøku og setti nógvar tankar í gongd hjá teimum flestu.

Fyri Starvsmannafelagið luttóku Súni Selfoss, Niels á Reynatúgvu, Karin Jacobsen og Guðrið Joensen.

## VITJANIR KRING LANDIÐ

Sum liður í føstu vitjanunum kring landið vóru nevnd og umsiting Starvsmannafelagsins í 2014 og vitjaðu limir og stovnar í Vágum og í Sandoyinni.

Í mai vitjaðu vit seks arbeiðspláss í

Vágum. Umframt Vága Floghavn vitjaðu vit Rúsdrekkasøluna, Sjóvinnustýrið, Telebúðina, Vága Kommunu og Sörvágs kommunu. Dagurin endaði við kvöldsetu á hotellinum. Forkvinnan greiddi frá heimasíðuni og arbeiðinum at stovnseta fakkbólkur í Starvsmannafelagnum og Dan Joensen, tryggingarmaður greiddi frá broytingunum á pensjónsøkinum. Í steðginum spældi og sang Sámál Ravnsfjall.

Í juni gekk leiðin í Sandoyinna, har vit vitjaðu fimm arbeiðspláss: Kunningarstovuna, Posta, húsavørðirnar á Meginskúlanum og Rúsunu á Sandi og umsjónarfólkið í Skálavíkar kommunu. Um kvöldið var limatiltak í summarhúsunum hjá Starvsmannafelagnum í Skálavík, har kunnað var um felagið, heimasíðuna og um pensjónir.

Av tí at aðrar uppgávur hava trokað á hava vitjaninar kring landið ikki verið so tættar í seinastuni, sum vit kundu havt hugsað okkum. Gongst eftir ætlan fara vit tó at vitja arbeiðspláss aftur í vár, tá ið Havnin stendur fyri tørn. Ferðirnar kring landið eru sera týðningarmiklar. Tær knýta okkum tættari, geva nevnd og umsiting innlit í dagliga arbeiði og arbeiðskor hjá limunum, og vit fáa sett orð á spurningar av fakligum og fakfelagspolitiskum slagi, sum limirnir eru upptiknir av. Vitjanirnar geva eisini nevnd og umsiting íblástur til víðari arbeiði.

## FESTIVAL ATGONGUMERKI

Sum eitt afturvendandi tilboð til limir felagsins, høvdu limir okkara aftur høvi í 2014 at keypa atgongumerki til Summarfestivalin fyri ein væl lægri kostnað. Vit bíløgdu 200 stk, og øll blivu seld.

Tí hava vit valt aftur í ár at bíleggja 200 atgongumerki, hesaferð verður kostnaðurin 750 kr., hetta tí at tað vera stór nøvn við á festivalinum í ár.

Eisini høvdu vit limatilboð til

Country festivalin í Sörvági, har limir høvdu móguleika at ognað sær eitt atgongumerki fyri 575 kr.

## HUGNAKVØLD

Sum siður er, vórðu hurðarnar í hølum Starvsmannafelagsins aftur í heyst latnar upp á víðan vegg fyri limum felagsins. Umleið 70 limir høvdu boðað frá luttøku til árliga hugnakvöldið.

Og talið var ikki minni, tá ið vit sessaðust við tey hugnaligu og prýddu borðini um hálvum átta tíðina.

Sum siður er, var spurnakapping á skránni, sum Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur í felagnum, enn einaferð skipaði fyri við kønari hond. Tað stóð á jøvnum millum borðini hjá Figgjarmálaráðnum og borðið hjá læknaskrivarunum, og eykaspurningur mátti til fyri at avgera dystin. Og tá drógu tey í FMR longra stráið.

Jens Marni Hansen sang og spældi, meðan vit fingur okkum ein lættari bita við mandlurísi omaná. Eisini fingur vit kaffi og annað gott at drekka. Felagssangurin gekk lystiliga og farið varð væl um midnátt, áðrenn tey seinastu takkaðu fyri seg.

Hugnakvöldið er eitt gott høvi hjá arbeiðsplásssum á sáttmálaøkinum hjá Starvsmannafelagnum at koma saman at hugna sær saman við starvsfeløgnum.

Sum felag fegnast vit um, at fleiri av okkara limum seta hetta kvöldið av til gaman og hugna í hølum felagsins.

## TAKK FYRI

Nevnd og umsiting takka tykkum øllum fyri farna árið. Enn eitt hendingaríkt ár er lagt afturat søgu felagsins og vit vita, at eitt áhugavert ár eisini liggur fyri framman. Málið og stavnaldið er framvegis áhaldandi at styrkja og verja limanna rættindi og kor.

Hjartaliga vælkomin til aðalfundar á Skúlaheiminum í Marknagili.

# Politisku flokkarnir:

Umboð fyri politisku flokkarnar eru sinnað at skipa so fyri, at sálarliga umhvørvið á arbeiðsmarknaðinum verður betri, og at tað slepst undan strongd á arbeiðsplássum. Tað kom fram á kjakfundi Starvsmannafelagið skipaði fyri í Miðlahúsinum um sálarligt arbeiðsumhvørvi.

**T**að vóru serliga úrslitini í eini kanning, sum Starvsmannafelagið hevur latið gjørt um strongd, ið høvdu áhuga millum fundarfólk. Kanningin hjá Starvsmannafelagnum vísir m.a., at strongd á føroyskum arbeiðsplássum er so álvarslig, at samanbera vit við líknandi kanningar aðrastaðni, so elvir strongd til 14 deyðsføll um árið.

Forkvinnan í Starvsmannafelagnum, Selma Ellingsgaard, bjóðaði vælkomin. Hon greiddi stutt frá kanningini og úrslitinum, hon legði dent á týðningin av at taka máli í størsta álvara og at sálarliga arbeiðsumhvørvið verður raðfesta.

## ALMENNA ARBEIÐSPLÁSSÍÐ

Umboðið hjá Framsókn, Hanna Jensen, fekk orðið fyrst. Hon helt m.a., at taka vit útgangsstøði í almenna arbeiðsplássinum, so ber til at seta sær nøkur mál. Hon segði, at vísir trupulleikin við strongd seg á almenna arbeiðsplássinum, ja, so er í hvussu er ein partur har, ið ikki riggar nóg væl.

– Eitt rák í samfelagnum í dag er, at fólk einsæris leita sær hjálp, og tað er als ikki altíð rætta loysnin. Eg haldi, at hetta í stóran mun er ein leiðsluspurningur, segði Hanna Jensen.

Bjarni Djurholm, løgtingsmaður, umboðaði Fólkaflokkinn. Hann helt hetta vera ein ómetaliga stóran og álvarsligan spurning.

– Eg síggi hetta sum eitt úrslit av tí háttinum, vit innrætta okkara samfelag. Tað



er ongin ivi um, at talið av strongdum er vaksandi, og eg trúgvi, at hetta serliga ger seg galdandi hjá teimum, sum arbeiða við fólk. Umsorganararbeiði er eitt strævið arbeiði, um tað so er úr vøggustovu til ellisheim, segði Bjarni Djurholm.

## Ein FÓLKASJÚKA

Landsstýrismaðurin í vinnumálum, Johan Dahl, helt fyri, at hendan fólkasjúkan,

– Eitt rák í samfelagnum í dag er, at fólk einsæris leita sær hjálp, og tað er als ikki altíð rætta loysnin. Eg haldi, at hetta í stóran mun er ein leiðsluspurningur, segði Hanna Jensen.



# Betri arbeiðsumhvørvi

*Johan Dahl, Frank Jacobsen, Siri Stenberg og Eyðgunn Samuelson í áhugaverdum kjaki*



sum eitur strongd, neyvan er nakað, politikarar ella onnur hava givið sær nóg nógvar far um.

– Tað er rættiliga alarmerandi, at vit hava so nógvar fólk, sum verða sjúkrameldað orsakað av strongd. Hetta er harmiligt fyri tey, ið vera rakt, og haraftrat kostar hetta nógvan pening.

Frank Jacobsen umboðaði Miðflokkin. Hann helt, at tá vit tosa um strongd, vita

vit, at tað ávirkar alt samfelagið fíggjarliga, sjúkrapeningur, mistur arbeiðsførleiki o.s.fr. Men vit mugu ikki gloyma, at tað sanniliga gongur út yvir einstaklingin sjálfvan.

– Tá ein einstaklingur verður raktur av strongd, verður eisini arbeiðsplássíð rakt, vinfólk og ikki minst familjan verða eisini rakt, segði hann.

Siri Stenberg, umboðandi Tjóðveldi,

segði, at hon hevði lisið frágreiðingina við áhuga. Hon helt úrslitini í kanningini minna nógvar um støðuna í grannalondunum.

– Men í mun til grannalondini hava vit gjørt ov lítið við hendan trupulleikan. Sjálv eri eg sjúkrarøktarfrøðingur. Í tí sambandi havi eg sæð, at mann uttanlands er komin til, at strongd og arbeiðsumhvørvi heilt greitt hanga saman, segði hon.

Eyðgunn Samuelson, í Javnaðarflokkinum, helt, at kanningin hjá Starvsmanafelagnum veruliga hevur sett hetta málið á dagsskránnu.

– Vandi er fyri, at strongd verður størsta orsøkin til sjúkrameldingar og fráveru frá arbeiði um nøkur fá ár. Tí er tað avgjørt eitt øki, fokus eigur at verða sett á. Hyggja vit at tí fíggjarliga, so er alt, sum talar fyri, at nógvar meira eigur at vera gjørt á hesum økinum, segði Eyðgunn Samuelson.

## KOMMUNUR OG FÓLKAHEILSURÁÐIÐ

Mangan eru tað almennu arbeiðsplássini, ið verða sett í samband við strongd. Men Eyðgunn Samuelson helt, at kommunurnar, sum varða av eldraheimum av ymsum slag, eisini mugu fram á vøllin í stríðnum at basa strongd á arbeiðsplássum.

– Vit skulu eisini hyggja eftir, hvat tann einstaki kann gera. Og her hugsji eg, at Fólkaheilsuráðið eisini kundi verið brúkt, segði Eyðgunn Samuelson.



Johan Dahl, landsstýrismaður, helt, at tað fyrst og fremst er arbeiðsplássíð, sum hevur ábyrgdina av, at arbeiðsumhvørvið á arbeiðsplássinum er ílagi.

– Júst tað er týðningarmikið at sláa fast, og tískil er tað ikki bara ein politiskur spurningur. Sjálvandi skal politiski myndugleikin hava eina ætlan fyri, hvussu vit fáa tingini at rigga nøktandi arbeiðsumhvørvisliga. Tí er tað týðningarmikið við eini trípartaloysn við politiska baklandinum, arbeiðsgevarum, og teimum, sum varða av arbeiðsfólkunum úti á arbeiðsplássunum. Vit hava ongantíð havt eina tílíka skipan, og tað er spell, helt Johan Dahl.

Bjarni Djurholm var samdur við Johan Dahl. Hann heldur eisini, at ábyrgdin fyrst og fremst er úti á arbeiðsplássinum.

– Fyri mær er ongin ivi um, at ein umhugsin leiðsla, sum er greið í sínum útmeldingum, og sum er áhuga í ynskjum, ið koma frá starvsfólkunum, og ikki rennur undan ábyrgd, er týðningarmikil, segði Bjarni Djurholm.

## TANN EINSTAKI HEVUR EISINI ÁBYRGD

Frank Jacobsen vísti á týðningin av, at einstaka arbeiðsfólkið eisini hevur ábyrgd. At hin einstaki dugir at siga, at hetta makti eg, og her er markið fyri, hvat eg kann og ikki kann.

– Tí haldi eg tað vera týðningarmikið, at tú hevur ein greiðan dialog millum leiðslu og starvsfólk, soleiðis at tú torir

at tosa opið um, at nú er markið hjá mær rokkið. Á tann hátt kunnu arbeiðsfólk vera við og hava ávirkan á arbeiðsgongdina. Og tá kunnu arbeiðsfólk siga leiðsluni frá viðurskiptum, sum ikki eru í lagi, og sum leiðslan onki veit um. Eg haldi, at tá tað kemur til stykkis, so hava báðir partar ábyrgd, bæði leiðsla og starvsfólk, segði Frank Jacobsen.

Siri Stenberg vísti á, at fólk innan eldrarøktina t.d. ofta arbeiða niðursetta tíð. Men dagurin er ofta býttur upp, har viðkomandi møta nakrar tíma fyrrapart, og so aftur nakrar tímar seinnapart. Hetta kann vera strævið aftrat tí, at inntøkan er lág. Sovorðið heldur Siri Stenberg eisini kann føra til strongd. Hon setti spurnartekin við, um vit ikki áttu at havt ein stovn, sum tók sær av arbeiðsumhvørvi burturav.

– Starvsfólk tora mangan ikki at siga frá. Og hvussu skal tað vera, um starvsfólkini ræðast leiðsluna og ikki tora at siga tingini sum tey eru. Men vit eiga ikki at geva upp, tí strongd er nakað, sum tað ber til at gera nakað við, helt Siri Stenberg.

Eyðgunn Samuelson vísti á, at tað almenna er ein stórir arbeiðsgevari, og at nógvir trupulleikar við strongd eru á almennum arbeiðsplássum. Hon vísti eisini á týðningin av einum trípartasamstarvi millum tað politiska, arbeiðsgevarar og fakfeløgini. Selma Ellingsgaard tók undir við hesum og vísti á, at trípartasamstarv manglar í Føroyum og er umráðandi at fara undir.

Sum heild var tað júst hetta trípartasamstarvið, ið fundarluttakararnir vístu áhuga, og sum teir mettu, kikarin eigur at verða settur á. Breið semja var um, at nakað eigur at gerast til tess at minka um strongd á arbeiðsplássum. Og semja var eisini millum fundarluttakararnar um, at allir partar hava ábyrgd, politiska landslagið, arbeiðsgevarar og hin einstaki.

Ein av áhoyrarunum var Suni Poulsen, sálarfrøðingur. Hann segði í eini viðmerking, at tað í veruleikanum er lætt at lekja fólk við strongd, tí tað í stóran mun kann loysast við samrøðum. Hann legði aftrat, at hansara greiða fatan er, at privat arbeiðspláss duga nóg betur at fara við sínum starvsfólkunum enn tað almenna.

– Hetta er jú beint tað øvugta av tí, vit høvdu fatan av fyrr, segði Suni Poulsen.

Ein annar áhoyrari, Anna Johannesen, fanst at útsagnunum hjá serliga Johan Dahl og Bjarna Djurholm, um at trupulleikin fyrst og fremst er hjá arbeiðsgevarunum.

– Nei, trupulleikin er fyrst og fremst hjá politiska myndugleikanum, sum skapar rammurnar um starvsfólkini á almenna arbeiðsmarknaðinum, segði Anna Johannesen.

Kjakfundurin um sálarliga umhvørvið og strongd á arbeiðsplássum hevur ivaleyst sett hol á eitt kjak, sum vit m.a. fara at hoyra meira um til komandi val.

# NÓGVIR

## tilburðir av hættisligum sjúkum

Hóast talið av limum, ið fáa staðfesta álvarsliga sjúku, er minkað, er tað framvegis høgt.

**A**ðalfundurin hjá Samlagnstryggingargrunni Starvsmannafelagsins verður í ár hildin á Grækarismessu, tann 12. mars. Vanliga verður fundurin hildin í hølunum hjá Starvsmannafelagnum í Tórshavn, men av tí at ognin í J.H.Schrøtersgøtu verður umbygd, verður fundurin í ár hildin í Kaffihúsinum undir Bryggjubakka.

Á aðalfundinum verður greitt frá um virki grunsins í farna roknskaparari og verður eisini sagt frá hvørjar ætlanirnar eru fyri komandi virkisár. Roknskapurin verður framlagdur og val av nevndarlimum er eisini a skránni.

Um limir vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og annars hava mógulig lógaruppskot ella uppskot til broytingar í reglugerðini, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi hósdeginn 5. mars 2015. Uppskotini kunnu sendast til skrivstovuna hjá Starvsmannafelagnum.

Fremsta virki hjá Samlagnstryggingargrunninum er at keypa tryggingar, ið geva veitingar við deyða ella við ávísar hættisligar sjúkur.

Hóast vit kunnu siga, at skaðagongdin hevur verið rímlig, um vit seta hana í mun til samlaða limatalið, so er tó einki ár uttan skaða. Einki at ivast í, at besta

gongdin hevði verið, um skaðar ikki komu fyrri, men tann hjálpin, ið grunnurin veitir, kann móguliga vera við at linna um hjá teimum, ið hava verið fyri sjúku ella deyða.

Heldur ikki í 2014 eru vit sloppin undan menniskjaligum missi. Tveir av limum okkara doyðu og lat grunnurin aftrat hesum eisini seks útgjöld í sambandi við deyða hjá hjúnafelaga.

Hóast talið av staðfestum álvarsligum sjúkum er minkað, so vóru tó ellivu, ið fingi útgjald í sambandi við sjúku. Ongar fráboðanir vóru um álvarsligar sjúkur hjá børnum í 2014.

Aftaná viðtøkubroytingarnar í 2010 átekur grunnurin sær eisini at veita limum, ið gerast óarbeiðsførir, gjaldsundantøku, so at hesir framhaldandi kunnu varðveita limaskapin í grunninum og verða fataðir av teimum tryggingum, ið grunnurin keypir. Tjúgu limir hava nú fingið játtaða gjaldsundantøku.

Fram til 2027 er lokaupphædd partur av tryggingarskipanini hjá Samlagnstryggingargrunninum. Árin frá 2018 til 2027 verða so nýtt til eina niðurlaðing av upphæddunum, ið verða útgoldnar. Lokaupphæddin er enn 100.000 krónur til tey, ið hava nátt pensjónsaldur og hava rætt til fulla upphædd, og vórðu í 2014

útgoldnar um fyra milliónir krónur í lokaupphædd. Tá lokaupphæddin í 2028 er burtur, kemur grunnurin bert, á samhaldsføstum støði, at keypa ymsar tryggingar vegna limirnar.

Tað eru nógvir limir, ið venda sær til grunnin við ymsum fyrispurningum. Nógvir av hesum snúgva seg sjálvsagt um ymiskt viðvíkjandi samlagstryggingini, sum – tíverri – ikki røkkur tá umræður at nøkta allan tørv. Grunnurin hevur fleiri tung mál, ið arbeitt verður við, men ásannast má, at tað eru sjúkur, ið ikki eru fataðar av tryggingini og eisini hevur verið neyðugt at taka til eftirtektar, at tað eru limir hvørs tryggingarviðurskipti ikki hava verið, sum tey eiga.

Í veruleikanum snúgva flestu fyrispurningarnir seg tó um onnur viðurskipti enn tryggingar Talan er fyrst og fremst um eftirlønarmál. Nógv eru framvegis ørkymlað av broyttu pensjónslógunum og kenna seg samstundis ótrygg hvussu hesar koma at ávirkað tey tá tey røkka eftirlønarløndur. At svara spurningum um hetta, og um annað, ið hevur við trygging og eftirløn at gera, verður umboð frá LÍV við á aðalfundinum.

Fundurin verður, sum nevnt oman fyri, hóskvøldið 12. mars klokkan 19 í Kaffihúsinum, Bryggjubakki 14, Tórshavn.

---

Fremsta virki hjá Samlagstryggingargrunninum er at keypa tryggingar, ið geva veitingar við deyða ella við ávísar hættisligar sjúkur.

---



## Sáttmálar undirskrivaðir við Føroya Arbeidsgevarafelag

Starvsmannafelagið og Føroya Arbeidsgevarafelag skrivaðu undir nýggjar sáttmálar 16. januar fyri Posta og Føroya Tele. Sáttmálarnir eru galdandi fyri tíðarskeiðið 1. januar 2015 til 1. januar 2017.

Lønin hækkar 1. januar 2015 1,98 % og 1. januar 2016 hækkar hon 2,25 %. Hendan hækking er á sama stigi, sum onnur feløg hava fingið.

Eins og onnur feløg hevur Starvsmannafelagið gjørt avtalu við Føroya Arbeidsgevarafelag um, at arbeidssteðgur skal fráboðast við 48 tíma freist. Afturfyri hevur felagið fingið ynski eftirlíkað, sum eftir okkara tykki viga væl upp ímóti, sigur Selma Ellingsgaard.

### KUNNINGARRÆTTUR

Í fyrsta lagi hevur felagið fingið í sáttmálan, at tá nýggj fólk verða sett í starv eftir sáttmálanum, verður skipað fyri fundi millum starvsfólkið og felagsálitisfólkið, sum partur av innføringini í starvið.

Endamálið við fundinum er at geva felagsálitisfólkinum høvið at kunna um limaskap í Starvsmannafelagnum. Hesin fundur verður hildin áðrenn setanarprógvíð verður undirskrivað.

–Hetta er eitt týðandi framstig. Hetta gevur okkum høvi at kunna starvsfólkini um rættindi og fyrimunir annars við at verða skipað í fakfelag, sigur Selma Ellingsgaard.

### SERLIG SAMSÝNING

Eisini eru Starvsmannafelagið og Arbeidsgevarafelagið samd um, hvussu samsýningin skal vera, um tað hendir, at starvsfólk verða boðsend til arbeiðis í feritíð.

Partarnir eru samdir um, at sum útgangsstøði eigur tað ikki at koma fyri, at starvsfólk fáa boð at koma til arbeiðis, tá ið tey hava feriu. Um hetta í heilt serligum førum er neyðugt, skulu starvsfólkini hava duplta tímaløn, tó ongantíð minni enn hálvan dag.

Umframt tað, sum her er nevnt, eru gjørdar ávisar broytingar og tillagingar í sáttmálanum.

# Aðal- fundur

ÁRSADALFUNDUR STARVSMANNA-  
FELAGSINS VERÐUR **LEYGARDAGIN**  
**7. MARS 2015 KL. 15.00 Á SKÚLA-  
HEIMINUM Á TEKNISKA SKÚLA Í  
MARKNAGILI.**

### SKRÁ FYRI AÐALFUNDIN:

1. Frásøgn formansins frá
  - a) farna ári og
  - b) virki felagsins framyvir.
2. Framløga av grannskoðaðum roknskapum til góðkenningar.
3. Møguligar lógarbroytingar
4. Møgulig uppskot frá limum og nevnd.
5. Ásetan av limagjöldum.
6. Val av grannskoðara og tiltakslimi.
7. Ymiskt.

*Beint eftir aðalfundin verður politiskt kjak um kjarnumál felagsins í einum val- og samráðingarári.*

Limir, sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi:

**LEYGARDAGIN 28. FEBRUAR 2015**

STARVSMANNAFELAGIÐ





# Aðal- fundur

ÁRSADALFUNDUR Í SAMLAGSTRYGG-  
INGARGRUNNI STARVSMANNA-  
FELAGSINS VERÐUR HÓSDAGIN  
12. MARS 2015, KL. 19.00 Í KAFFI-  
HÚSINUM, BRYGGJUBAKKI 14,  
TÓRSHAVN.

## SKRÁ:

1. Frásøgn um virki grunsins í farna roknskaparári.
2. Framløga av grannskoðaðum ársroknskapi til góðkenningar.
3. Viðtøkubroytingar.
4. Val av nevndarlimum.
5. Ymiskt.

Limir sum vilja hava uppskot til umrøðu á aðalfundinum og møgulig lógaruppskot, mugu senda nevndini hesi í seinasta lagi:

**HÓSDAGIN 5. MARS 2015.**

NEVNDIN

## Innstilling av ársins álitisfólki

Seinastu nógvu árinum hevur Starvsmannafelagið kosið ársins álitisfólk á aðalfundi felagsins. Hetta tí felagið metir, at arbeiði sum álitisfólk gera, er av stórum týdningi – bæði fyri felagið, limir og leiðslur. Eitt arbeiði, ið kanska ikki altíð verður nóg virðismett.

Ofta er ringt at velja ímillum, hvør skal hava heiðurin. Nevndin hevur tí m.a. hugt eftir hesum kriterium: Royndir sum álitisfólk – Virkin í fakfelagshøpi – Arbeitt fyri at vart rættindi og skyldur hjá starvsfólki/felag.

Vit heita á limir okkara um at senda okkum innstilling hvønn tey meta eigur at verða kosin ársins álitisfólk. Í uppskotinum skal stutt verða greitt frá hví tit halda at tað fólk, ið tit skjóta upp, skal fáa heiðurin at verða kosið Ársins álitisfólk. Send felagnum ein teldupost ella eitt bræv við uppskoti tykkara, so hetta er felagnum í hendi í seinasta lagi fimm dagar áðrenn aðalfundin.

Tað er nevnd felagsins, ið tekur avgerð um hvør fær heiðurin. Nevndin tilskilar sær rætt til sjálv at koma við uppskoti um hvør skal gerast Ársins álitisfólk um hon heldur tað verða neyðugt.

## Merkisdagar

Hava limir felagsins onkran merkisdag, t.d. rundan føðingardag ella serligan starvsdag fyri framman, og somuleiðis um dagurin er farin, eru teir vælkomnir at siga Starvsblaðnum frá. Ongantíð betri um ein mynd fylgir við.

Sendið til: [torfinn@ritrad.fo](mailto:torfinn@ritrad.fo)



# Politískt aktivt – men ikki partapolitískt

Starvsmannafelagið er ikki ein politiskur flokkur, og vit skulu ikki í lögtingið. Vit eru partapolitískt óheft. Kortini eru áhugamálini hjá einum fakfelag, sum okkara, tengd at politikki og politisku skipanini. Og tí mugu vit virka fyri at fáa politiska undirtøku fyri okkara áhugamálum.

**N**ógv hevur verið kjakast seinastu árinu um Starvsmannafelagið skal verða politískt aktivt og luttaka í politiska kjakinum.

Sjálvur eri eg ein av teimum, ið avgjørt haldi, at Starvsmannafelagið alla tíðina skal hava eitt vakið eyga við politisku skipanini og hava sínar meiningar um alt tað, sum hevur við limanna áhugamál at gera. Hesa hugsanina havi eg altíð havt, men hon er styrkt sera nógv seinastu árinu og serliga nú hetta valskeiðið skjótt er at enda komið.

Lat meg fyrst nevna nøkur dømi um mál, sum hava havt beinleiðis ávirkan á limir felagsins, uttan at vit hava havt stórvegis móguleika fyri at ávirka avgerð-

irnar og ikki minst, hvørja ávirkan hetta hevur havt fyri limir felagsins:

- Forskating av eftirlønini - sum samstundis gjørdi at eftirlønarskatturin hækkaði við 5 %
- Flatskattskipanin - sum mest av øllum gevur teimum, ið frammanundan eru væl lønt, skattalættan. Lág- og meðallønt fáa lítlan og ongan ágóða av hesum.
- Hvílitíðarreglan fyri siglandi fólkið – Landsstýrismaðurin í samferðslumálum undirskrivaði altjóða reglur fyri siglandi fólk uttan at tosa við sáttmálapartarnar fyrst. Hetta hevur so ført við sær, at vit eftir meira enn tvey ár enn ikki hava fingið allar avtalur upp á pláss. At skriva undir og so siga

at onnur eftirfylgjandi skulu loysa teir trupulleikar, sum standast av hesum, er ikki gott nokk, samstundis sum SSL ikki fær eina krónu til at fáa kabalina viðvíkandi skema og hvílitíð at ganga upp. Hetta er eftir mínum tykki púraasta meiningsleyst og vísir alt annað enn virðing fyri teimum starvsfólki, ið starvast umborð á strandfaraskipunum.

- Strandfaraskipini skulu sigla allar dagar í árinum – Jólafríðurin varð brotin, tá ið arbeiðsgevararnir tollaksmessudag stevndu fakfeløgum í Fasta Gerðarætt. Starvsfólkini á strandfaraskipunum høvdu fingið arbeiðsboð 1. jóladag, sum annars hevur verið fastur frídagur, uttan at nøkur avtala var um hvussu tey skuldu lønast fyri hetta arbeiðið. Partarnir høvdu samráðingarfundur um lønina uttan úrslit og tí noktaðu manningarfeløgini limum sínum at arbeiða 1. jóladag. Lønardeildin fór síðani í Fasta Gerðarætt við málinum. Knúturin er framvegis óloystur. Startskotið til alla balladuna varð helst latið av í lögtinginum. Andstøðan legði í heyst eitt uppskot til samtyktar um at fáa



strandfaraskipini at sigla allar dagar á árinum. Uppskotið varð felt, men meirlutin í vinnunevndinni – samgonguumboðini – vísti á, at samgongan longu hevði avgjørt at skipini skuldu sigla allar dagar á árinum og at peningur varð játtaður til endamálið í figgjarárinum 2015. Víðari verður sagt, at „Meirlutin ynskir tí tó, at tað longu í ár eisini verður siglt 1. Jóladað, og fer tískil at heita á landsstýrismannin í vinnumálum um at bera so í bandi, at strandfaraskipini sigla 1. Jóladað í ár.“ Uttan yvirhøvur at ráðføra seg við feløgin á økinum var ein politisk avgerð trýst ígjøgnum. Tað vil siga, at meðan øll onnur í føroyska samfelagnum fáa ískoyti fyri arbeiði skeivar arbeiðsdagar og halgidagar, ætlar almenni arbeiðsgevarin at okkara limir á strandfaraskipinum skulu vera

undantikin hesum. Alt rokið bara so, at nakrir politikarar kanska kunnu vinna sær nakrar eyka atkvøður fyri at víðka um ferðaætlanina. Við so at siga at skriva rokning uttan vert.

Millum annað hesi málini gera meg enn meira sannførdan um, at Starvsmannafelagið skal verða politiskt aktivt alla tíðina. Vit skulu ikki binda okkum til nakran flokk, men vit skulu royna at ávirka allar politiskar flokkar, tá ið tað ræður um at fremja áhugamálini hjá okkara limum.

Hetta kann gerast á ymiskan hátt.

Starvsmannafelagið eigur sum tað fyrsta at hava regluligt samskipti við teir politisku flokkarar. Vit eiga at fremja lobbyvirksemi, har tað tænar limanna felags áhugamálum.

Eitt hugskot er at seta í verk sokallað

trípartasamstarv, sum er eitt samstarv millum arbeiðstakarar, arbeiðsgevarar og politisku myndugleikarnar. Eitt felags forum av hesum slagi kann geva okkum góðar kanalar til politisku skipanina. Vit sleppa at greiða frá teimum málum, sum upptaka limirnar. Hetta kann verða eitt forum fyri góðum dialogi, har myndugleikarnir fáa beri innlit í lív og líkindi hjá limunum. Har vit kunnu náa mál, sum ikki kunnu røkkast við fakligum stríði.

Eisini eiga vit sum fakfelag at fylgja væl við til tess at tryggja, at vit altíð verða hoyrd í málum sum ávirka arbeiðsmarknaðinum. Vit skulu tryggja at øll lógaruppskot, sum ávirka kor limanna verða send Starvsmannafelagnum til hoyringar. Samstundis skulu vit tryggja, at hetta altíð verður gjørt við rímililigari freist, so at talan ikki verður um proforma hoyring, sum vit tíverri uppliva óneyðuga ofta.

Ein annar tátu er støðugt at varpa ljós á og royna at ávirka allar politiskar flokkar í málum, sum viðkoma okkara limum. Starvsmannafelagið er ein týðandi leikari á føroyska arbeiðsmarknaðinum og tí áliggur tað okkum, at seta mál á dagskránnu, sum kunnu betra umstøðurnar hjá limunum. Seinasta dømi um hvussu hetta kann gerast er hvussu vit hava varpað ljós á vandamálið strongd og eftirlitið við sálarliga arbeiðsumhvørvinum. Eitt átak, sum hevur fingið stóra almenna umrøðu og har útlit eru fyri batum.

Í valárinum 2015 hevur felagið kosið sær nøkur kjarnumál. Mál, sum vit sum felag meta hava stóran týðning fyri okkum øll. Felags fakfelagsmál, sum vit ynskja at varpa ljós á, og sum vit feigin vildu sæð aftur valskráunum hjá politisku flokkunum og í einum komandi samgonguskjali – óansæð litin á teimum politisku flokkunum.

Starvsmannafelagið er partapolitisk óheft, men vit virka í einum politiskum veruleika. Sum ein týðandi faktorur á arbeiðsmarknaðinum kunnu vit ikki gera sum strussurin og stinga høvdið í sandinum. Vit hava tvørturímóti skyldu at spæla upp á allar politiskar streingir fyri at fremja felags áhugamálini hjá okkara limum, soleiðis sum lógir felagsins áleggja okkum.

# „ASANTI SANA“

Asanti sana merkir túsund takk á Swahili. Hetta var eitt av fáu orðunum eg lærði, tá eg mitt í fyrsunum, saman við systur míni, arbeidði sum sjálvboðin í lítlu bygdini Jora í Kenja langt frá alfara vegi. Hetta var gjøgnum felagsskapin Mellefolkeligt Samvirke. Í bygdini var hvørki elektrisitet ella rennandi vatn. Vit búðu í einum skúla, har vit svóvu á gólvinum. Skúlin var bygður úr múrsteinum, gólvið var stoypt, takið var úr alminium. Tað vóru vindeygu í bygninginum, tó vóru eingir rútar í.

**V**anliga fóru vit niðanum leirsmáttarnar í bygdini at vaska okkum eftir loknan arbeiðsdag. (Vit gjørdu múrsteinar úr leiri og sandi). Har var ein á, sum varð brúkt til tað sama. Men ein leygardag, vit høvdu frí, hildu vit, at vit skuldu fara til grannabygdina at vaska okkum. Tað tók um hálvan tíma at ganga har til. Vit tóku handklæð og sjampo í ein plastikk beriposa og so til gongu. Tá vit vóru komin hálva leið, mæta vit einum eldri manni, nakað niðurboygdur og troyttur. Á rygginum ber hann eina kurv, fulla av fruktum. Hann steðgar á, og heilsar „*jambo, jambo*“, sum merkir hey ella halló. Hann virkar so ótrúliga áhugaður í plastikkposanum, eg beri í hondini.

Hann nertir við posan, hevur líkasum hug at kanna, hvussu hann fungeraði og vil prøva at halda posanum. Vit samskiftu við ymiskum „*geberdum*“ okkara millum, og skjótt finni eg útav, at hann ongantíð áður hevur sæð ein sovorðnan plastikk beriposa. Hann ger tekn um, at vilja gera ein bítishandil. Jú, eg haldi, at um posin hevði so stóran áhuga, so skal hann fáa posan. Afturfyri bjóðar hann okkum 12 mangofruktir. Eg hevði tá ongantíð áður sæð eina mangofrukt, og visti enn minni, hvussu fantastiska væl henda leskiliga frukt smakkar. Maðurin fær plastikkposan og fer avstað við einum brosi. Hann takkar so mangar ferðir, meðan hann veittrar og sigur, „*asanti sana, asanti sana*“.

Henda søgan kemur fram fyri meg




BARBARA Á TJALDRAFLØTTI

---

Henda søgan kemur fram fyri meg nú í desember, tá eg komið dragandi heim við fimm plastikkposum

---





**Maðurin fær plastikkposan  
og fer avstað við einum brosi.  
Hann takkar so mangar ferðir,  
meðan hann veittrar og sigur,  
„asanti sana, asanti sana“**

nú í desember, tá eg komið dragandi heim við fimm plastikkposum. Ein frá klædnahandli í miðbýnum, ein frá smýkkuhandli, tveir frá matvøruhandli og ein, har eg havi tvey pør av skóm í.

Í eina posanum er ein skjúrta, sum eg havi keypt til mannin. Eg ivist eina løtu, um maðurin mann passa skjúrtuna. Best mann tí vera, at pakka upp beinavegin, so hann kann royna skjúrtuna, og eg soleiðis tjeikka av, um hon nú skal býttast um ella ikki. Fyrst í posan at taka skjúrtuna upp. Næsti posin, sum sjálv skjúrtan er í, kennist sum ein fundarmappa. Stív, snotilig, við pappírum og klipsum.

So at pilka nálirnar úr skjúrtuni, eina og eina, síðan at taka hektini út, sum halda skjúrtuni og pappinum inni í skjúrtuni saman, tey eru um 4-6 í tali, síðan at taka plastikkið, sum er um flippuna út, so taka pappið vekk, sum skal halda skjúrtuni, so hon ikki fellur saman í sínum egna posa. Tá eg eri liðug at pakka út, liggur ein bunki av innpakkingi á borðinum. Eg gruni eina løtu um, hvussu eg skal pakka alt hetta innaftur, um nú skjúrtan skal býttast um. Og um hon ikki skal býttast um, hvat kann eg so brúka av øllum hesum. Nei, nálirnar hava ikki nóg spískan odd, til at kunna vera knappnálir, men verða goymdar alíkavæl. Hektini hvat við teimum? Nei, eg dugi ikki at síggja, hvat tey

kunnu brúkast til ... plastikki, pappið og plastposin, sum skjúrtan var pakkað inn í? Men beriposan, hann leggi eg pent saman og goymi.

Í næsta posanum er ein smýkka. Pakkað inn í plastposa, pappír, band, pappeskju og vatt. Í triðja og fjórða posanum eru matvøur, pakkaðar í plastikk, papp, glas, pappír, net, elastik ... osfr. Ein rúgva av innpakkingi. Okkurt kann brúkast aftur, men meginparturin endar í skrellispannini. Sum burturkast og spill. Tað haldi eg, er skelkandi. Tað átti at verið spart upp á tað, sum vit vita fer vekk. Her verður alt ov nógv oyðsl. Kanska skulu vit fara aftur til at keypa í leysari vekt. Hava ílat við, tá vit fara til handils. Kann man hugsa sær tað? Eg eri vís í, at tað hevði minkað munandi um burturkastið og gagnað umhvørvinum.

Tá eg eri liðug at pakka út aftaná henda handilstúrin, havi eg fimm beriposar, sum eg leggi saman við øllum hinum posunum, eg eigi. Tey kunnu allir endurnýttast. Antin sum skrelliposi, innkeypsposi ella posi at goyma eitthvørt í. Tey eru ómissandi.

Tað helt maðurin úr Jora eisini. Eg eri vís í, at hann hevur ongan óneyðugan innpakning. Men beriposan, henda góða hentleika, var hann lukkiligur fyri at hava skaffað sær. Tað sást langa leið. Eg vóni, at posin hevur verið til stóra nyttu, og at hann hevur brúkt hann í nógv, nógv ár. Asanti sana fyri at tú lærði meg at seta prís upp á beriposar. Eg havi í hvussu er posar til nógv ár, um bara eg fari væl við teimum.

Men alt hitt, eiga vit at minka um og skerja, og allarbest – at býta javnari. ■





Felagshúsið:

# ALT VERÐUR SUM NÝTT



Meðan umbyggingin fer fram húsast umsitingin á Tinghúsvegi 15.



Felagshúsin hjá Starvsmannafelagnum í J. H. Schrøtersgøtu í Havn verða ikki at kenna aftur eftir umbyggingina. Ikki minst nú tey verða samanbundin við grannaognina fyri norðan, – fyrrverandi sjónvarpshúsin, tá øll byggiverkætlanin verður liðug um ársskiftið.

Byggifyritøkan Eysturlon á Velbastað, sum hevur høvuðsarbeidstøkuna, er saman við sínum undirarbeiðstakarum veruliga farin í gongd við hetta rættliga stóra og krevjandi arbeiði. Gomlu felagshúsin verða øll klædd og bjálvað uttan og fleiri vindeygu móti vegnum í stóra fundarrúminum í niðaru hæddini verða gjørd munandi størri. Skrivstovan í ovaru hæddini verður býtt sundur í trý rúm.

Ein stálbrúgv bindir bygningarnar saman og inni á nýggjara partinum í fyrrverandi sjónvarpsbygninginum, eins og gamla partinum, har Smæran einaferð helt til, verður stórar broytingar gjørdar við fleiri skrivstovum og øðrum arbeiðsrúmunum.

Sjónvarpsstudio verður umskipað til auditorium við allari tøkniligari útgerð og veggirnir klæddir við serligum ljóðpaneli.

Ovasti parturin av bilhúsinum verður tikin burtur, og terassa verður gjørd.

Ragnar Guttesen, sum er projektleiðari, roknar við, at gongst sum ætlað, verður arbeiðið liðugt um ársskiftið.





## Spyr okkara ráðgevar á heimasíðu okkara

Starvsmannafelagið hefur fleiri ráðgevar, við ymsum førleikum, knýttar at felagnum. Nú ber til at fara inn á heimasíðu felagsins [www.starvsmannafelag.fo](http://www.starvsmannafelag.fo) og skriva til viðkomandi ráðgeva, um tú hefur onkran fyrispurning, sum viðkoma tínum starvi – sosialum viðurskiftum, eftirløn ella lögfrøðiligum málum. Á forsíðuni til vinstri er mynd av ráðgevonum, har kanst tú fara inn, og velja tann ráðgevan, tú metir kann svara tínum fyrispurningi. Fyrispurningarnir verða viðgjørdir í trúnaði.

## Hvílandi limur í Starvsmannafelagnum

Limur, ið annaðhvørt gerast arbeiðsleysir, eru í farloyvi uttan løn, ella fara undir útbúgving, kunnu gerast hvílandi limur í Starvsmannafelagnum. Hvílandi limaskapurin hefur við sær at tit varðveita samlagstryggingina og onnur rættindi, so sum avsláttur frá fyrítøkum, ið vit hava gjørt avtalu við, og avsláttur av leigu av húsum okkara.

Samlagstryggingin fevnir um lívstrygging, hjúnaafelagstrygging, trygging móti ávís-um hættisligum sjúkum umframt trygging móti ávís-um hættisligum sjúkum hjá børnum undir 18 ár. Sí heimasíðuna hjá LÍV, [www.liv.fo](http://www.liv.fo). Eisini fevnir tryggingin um eina lokalupphædd, sum fólk fáa, tá tey verða 67 ár, men henda upphædd verður niðurlaða komandi árin.

Kostnaður fyri at vera hvílandi limur er 100 krónur um mánaðin, og samlags-

tryggingin kostar 200 krónur um mánaðin.

Teir limur sum rinda limagjald umvegis ALS, mugu sjálvir rinda samlagstryggingina umframt. Hetta er eisini 150 krónur.

■ Um tú ætlar at gerast hvílandi limur, og vil vita hvar hesi gjöld skulu flytast, so verður tú vinarliga biðin um at venda tær til felagið á tlf. 614868 ella við at senda teldupost til [starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo](mailto:starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo)

## Mangla limirnir álitisfólk?

Limur, ið ikki hava álitisfólk, verða biðin um at venda sær til felagið. Teir limur, ið ikki hava álitisfólk, orsaka av at ov fáir limur eru á deildini, verða biðin um at venda sær til felagið annahvørt á tlf 614868 ella at senda teldupost til: [starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo](mailto:starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo) og upplýsa okkum tykkara teldupost-adressu, soleiðis at tit kunnu fáa ymiska kunning frá felagnum.



## LIMAKORT

FELAGIÐ HEITIR Á LIMIR, IÐ MANGLA LIMAKORT, UM AT VENDA SÆR TIL SKRIVSTOVUNA.



*Hans Jacob hefur sjálvur gjørt sær eitt fjrtalv*

**T**að var neyvan heilt av tilvild, at kollfirðingurin Hans Jacob Petersen á ungum aldri fekk áhuga fyri telving, tí hetta var rættiliga vanligt ítriv í heimbygdini. Kollfirðingar høvdu talvfelag og stóðu seg mangan væl í teimum kappingum, teir luttóku í. Í nøkur ár var Hans Jacob ein teirra, sum mannaðu bygdarliðið, og minnst hann serliga væl, tá teir luttóku í sonevndu Wood-kappingini, sum teir eisini vóru við at vinna nakrar ferðir, eins og teimum nakrar ferðir eydnaðust at gerast føroyameistari. Harafturat hevur Hans Jacob eisini, sum partur av landsliðinum, luttikið í altjóða talvkappingum.

Ikki kann annað sigast enn at talv er eitt sera friðarligt spæl, men hóast tað er sera týðningarmikið, at tú er í góðari konditióni,- so lægið tað kann tykjast.

–Tá ræður um at telva munnu fá hugsa um fyrimunin av at vera kropsliga væl fyri, men soleiðis er kortini, sigur Hans Jacob, sum vísir á, at eitt nú heimskendu telvararnir Garry Kasparov og Bobby Fischer vóru sera væl fyri líkamliga. Tað hildu teir vera av alstórum týðningi, tí við einum talvi situr tú leingi, og fer møðin at taka yvir, er torført at hugsa greitt, og tá skal lítið til at tú ger ein skeivan leik. Tað verður eisini sagt, at ein góður telvari hugsar greiðari, og tað kann eisini vera nakað um tað. Hans Jacob veit frá einum føroyskum telvara, sum segði seg hava góðar royndir av talvinum, sum hevði gjørt sítt til at hann stóð seg væl í upp-gávum í sambandi við hansara útbúgving. Hann orkaði betri, og við skúlauppgávunum var sum við talvinum,- har ráddi

# Friðarligt ítriv

– sum kortini krevur góða konditióin

um at halda høvdið kalt. Eingin var sum kundi taka avgerðirnar uttan ein sjálvur.

## FÝRTALV GAMALT FØROYSKT ÍTRIV

Flestu fólk kenna eitt vanligt talvborð, men færri munnu hava kunna leika til fýrtalvið, sum annars var rættiliga vanligt í Føroyum fyrri mongum árum síðani, men sum bert í hendingaføri framvegis verður leikt. Munurin á fýrtalvinum og vanliga talvborðinum er, at fýrtalvið hevur trý røð av puntum aftrat hinum á hvørjari síðu. Talvfólkið stendur at báðum teimum uttastu. Fýra fólk telva, - tvey og tvey í parti.

Hans Jacob minnst, at eins og aðrastaðni var eisini fýrtalv telvað í Kollafirði. Sjálvur hevur hann eisini roynt tað, og, fyrri at halda hetta viðlíka, eru teir fýra sum hittast eina ferð um árið at telva fýrtalv.

Eitt vanligt talv kann gerast drúgt og, sum vera man, kann eitt fýrtalv gerast enn drúgvari. Tað sigast søgur um menn, sum á vetri settust um fýrtalvið, men ikki megnaðu at gera tað liðugt til teir á vári skuldu til skips aftur, og tí hildu fram heimafturkomnir. Men soleiðis er ikki hjá Hans Jacob og vinmonnum. Teir brúka klokku, sum eisini er vanligt í vanligum talvi.

## ØLL KUNNU LÆRA BRIDGE

Eins og við talvinum, kann bridge tykjast sera torført fyrri mong, men Hans Jacob er sannførdur um, at øll kunnu læra at spæla

Tað sigast søgur um menn, sum á vetri settust um fýrtalvið, men ikki megnaðu at gera tað liðugt til teir á vári skuldu til skips aftur, og tí hildu fram heimafturkomnir

bridge. Mannagongdirnar eru einfaldar. Sjálvur byrjaði hann ikki fyrr enn seinru árinum, og so mikið væl hevur gingist, at hann hevur verið á landsliðinum í fleiri ár, og verið við til fleiri kappingar uttanlands. Hans Jacob greiðir frá, at talv og bridge líkjast á tann hátt, at hegni eigur ongan leiklut, men aðalmunurin er, at í talvi ert tú púra einsamallur, meðan tú í bridge hevur ein makkara. Spælið er meira sosialt í so máta.

Tað er ikki ókent í kortspæli, at tað eru tey, sum ikki kunnu halda seg aftur at geva makkara sínum okkurt tekin. Hetta er strangliga bannað í bridge, og tá talan er um størri kappingar, er skermur settur upp, soleiðis at makkara ikki síggja hvønn annan.

Hans Jacob hevur fleiri verið við til at vinna føroyameistarateitið. Hann hevur eisini verið ofta við í norðurlenskum kappingum, og var eisini við fyrstu ferð føroyingar luttóku í heimsmeistarakapping í Italia í 2002. Ein sera øðrvísi og spennandi uppliving, tí umframt bridge-upplivingina, fingtu luttakararnir eisini eina uppliving av hvussu heimspolitikkur kann hava ávirkan á annars friðarligar kappingar. Millum luttakandi liðini vóru

eisini lið úr Ísrael og Libanon. Politiska støðan var spent millum londini, og tí var alvápnað vaktarlið til staðar meðan kappingin fór fram.

## FYRSTI 6-MANNAFARÐS-RÓÐURIN

Hans Jacob hevur eisini verið við í øðrum ítrótti. Hann hevur eisini røð kapp, og var við í 1975, fyrstu

ferð 6-mannafør kappaðust um føroyameistarateitið. Gomul seksmannafør høvdu verið við í kappróðri í fleiri ár, men fyrstu, sum fingtu sær nýggj 6-mannafør, vóru kollfirðingar og hósvíkingar.

–Vit máttu ásanna, at trupult var hjá smærri byggunum at manna størri bátarnar, og tí avráddu vit í Kollafirði við hósvíkingar, at smíða okkum hvør sitt seksmannafar. Niclas í Koltri smíðaði báðar bátarnar og vit vóru teir einastu, sum kappaðust í 1975, men seinri komu onnur feløg eisini við. Nú eru seksmannaførini størsti røðurin.

Onkur heldur, at rógvimaskinurnar eru um at taka lívið av amatørkappróðrinum, nú vant verður alt árið.

–Tað er sjálvandi vandi fyrri, at amatørróðurin er um at fara í søguna, tí skal tú gera tær nakrar vónir um at gera teg galdandi í røðrinum, má venjast dúgliga og alt árið. Tað kann man so hava sínar meiningar um, men at fólk taka kappróðurin meira seriosan í dag er einki at ivast í. Og tað er bara gott, heldur Hans Jacob, sum sigur seg vera sannførdan um, at kappróður fer kortini ikki í søguna, tí hesum eru føroyingar stoltir av – júst tí hetta er serføroyskt.



# LÍV Pensjón

Eín gevandi framtíð

